

**SANKARILLISEN
SOOLOILUN SIJAAN
JOHTAJUUS JAKOON**

**NUORISOTUTKIJAT
LÄHTEVÄT KYLILLE**

**KAHDEN KERROKSEN KUNTAUUDISTUS:
SOTE VAKAAMPIIN KÄSIIN,
KUNNAT
ELINVOIMAN
KEHITTÄJIKSI**

Selvitämme missä määrin perustuslaki
hankaloittaa kokeiluja, ja tuleeko
esimerkiksi kuntalakea muuttaa vai
pitäisikö luoda erillinen kokeilulaki.

teksti | Eeva-Liisa Hynynen kuvat | Markku Ojala ja Merja Ojala

Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (kesk.) lupaa, että tällä hallituskaudella kunnat pääsevät tekemään itse, uudistamaan ja kokeilemaan.

Kuntakenttä elää keskellä suurta kuntamuutosta ja -murrosta. Sote-palvelut siirtyvät kuntien vastuulta aluetasolle.

Kunta- ja uudistusministeri **Anu Vehviläinen** vakuuttaa, että tämä ratkaisu ei näivetä kuntia.

- Kunnilla on paljon tehtävää elinvoimaisuuden ja työpaikkojen turvaamisessa sekä edelleenkin asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Varhaiskasvatus ja opetus sekä vapaa-aikaan liittyvät tehtävät ovat edelleen kunnilla.

Anu Vehviläisen mukaan uusi kunta tehtävineen jäsentyy ajan kanssa.

- Nyt selvillä on jo suunta, mihin menään.

Ministeri muistuttaa, että vaikka sote-palveluiden siirtyminen aluetasolle vie noin puolet kuntien rahoista mennessään, raha on ollut pitkälti kiinni sidottua – ja kuntien budjetit ovat paukkuneet nimenomaan sote-menojen kohdalla.

Pääministeri **Juha Sipilä** (kesk.) hallitus on edeltäjänsä tavoin luvannut vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita miljardin euron edestä. **Jyrki Katainen** (kok.) hallituksella työ jäi kesken. Sekä ääneen että taustalla syyksi sanottiin ”sektoriministeriöt”. Tätä siiloutumista ja sektoroitumista Sipilän hallitus yrittää nyt varoa.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsinta on kunta- ja uudistusministerin vastuulla. Normien purku koko laa-

juudessaan liikenne- ja viestintäministeri **Anne Bernerin** (kesk.) vastuulla.

Anu Vehviläinen sanoo, että miljardin euron tehtävien karsintakaan ei pelasta kuntataloutta pysyvästi ”kuiville”.

- On uudistettava toimintatapoja, on löydettävä alueellisia lääkkeitä työttömyyteen, on haettava paikallisia innovaatioita.

Nyt päästään ministerin lempiaiheeseen. Siihen, johon hän haluaisi innostaa kunnat mukaan.

”Kahden kerroksen malli” - vapauttaessaan kuntajohdon ja –päättäjät ainai-sesta sote-päähkäilystä - antaa mahdollisuuden kokeilla ja kehittää paikallisia palveluinnovaatioita – ja etsiä mahdollisia menestystekijöitä synnyttämään kaivattuja uusia työpaikkoja.

Anu Vehviläinen kertoo olevansa innokas kokeilujen kannattaja. Ja sellaisena hänet on tunnettu koko aikuisiän.

Nuori Anu Vehviläinen liputti aikoinaan Pohjois-Karjalassa muun muassa Valtimon kylien kansalaispalkkakokeilun puolesta. Nyt hallitusohjelmaan on kirjattu perustulokokeilu. Se hymyilyttää Vehviläistä.

Mutta Vehviläinen haluaa, että myös kunnat uskaltavat kokeilemaan.

- Selvitämme asiantuntijoiden kanssa, mitä kuntakokeilut merkitsevät lainsäädännön kannalta. Missä määrin perustuslaki hankaloittaa kokeiluja, ja tuleeko esimerkiksi kuntalakia muuttaa vai pitäisikö luoda erillinen kokeilulaki.

jatkun >

Ei se Suomi yksinomaan täältä
Helsingistä käsin korjaannu.

Kotimaakunnastaan Vehviläisellä on kerrottavaksi myös tuore esimerkki hyvästä kuntakokeilusta.

- Liperin kunta siirtyi päivähoitossa tuntilaskutukseen. Se teetti kuntaorganisaatiolla aluksi paljon työtä, mutta työ kannatti. Vuositasolla noin 12 300 asukkaan kunta on saanut puolen miljoonan euron säästöt – ja mikä parasta, kaiken lisäksi tämä muutos hyödyttää päivähoiton palveluja käyttäviä perheitä, Vehviläinen iloitsee.

Valtiovarainministeriön kunta- ja alueosaston syksy on työtä täynnä. Moni hanke odottaa alkamistaan. Anu Vehviläinen haluaa katsoa eteenpäin. Kunnat ovat odottaneet reunaehjoja uudistamistyölleen jo liian kauan.

- Harva haluaa ottaa vastaan neuvoja pyytämättään, eikä kukaan halua olla objekti - toiminnan kohde - vaan subjekti eli toimija, Vehviläinen sanoo, kun puhe on kääntymässä edelliseen hallituskauten.

Ja tässöpä suurin piirtein tulikin se, mitä Vehviläinen haluaa sanoa edellisen kauden suuresta kuntauudistuksesta.

Vaikka Anu Vehviläinen ei halua ruotia edellisen hallituksen kuntauudistuksen kariutumista, on taakse jäänyttä nelivuotis-kautta paikallaan muistaa muutaman lauseen verran.

Jyrki Kataisen hallituksen suurkunta-hankkeen vaikeusaste oli tiedossa jo alkumetreiltä lähtien. Kuntaministeri **Henna Virk-**

kunen (kok.) puhui uudistuksesta varmoin äänenpainoin. Kolme vuotta takkuista uudistusta riitti ministerille. Sitten kutsui EU.

Juha Sipilän hallitus aloittaa kautensa pahalta takamatkalta: suuret rakenneuudistukset – kuten sote - odottavat yhä alkamistaan, julkista taloutta helpottavasta talouskasvusta ei ole tietoaakaan, työttömyys kirveltaa työpaikkansa menettäneitä, mutta myös kuntien ja valtion taloutta. Valtion kas- saan kaivattaisiin lisää veroeuroja.

Nyt – julkisen hyvinvointikoneiston ys- kähdellessä - Anu Vehviläinen on Juha Si- pilän hallituksen ministerinä tekemässä jopa historiallisen suurta uudistusta: sote- palvelut siirretään kunnilta pois, kunnan rooli muuttuu – ja uudistuksen toteutues- sa suomalainen kunta lipuu lähemmäksi eu- rooppalaista kuntaperhettä jakautuen ”kah- teen kerrokseen”.

Vuositolkulla kuntakenttää on peloteltu ”vaakunakunnan” kohtalolla. ”Jos sote vie- dään pois kuntien käsistä, se on sitten siinä”, on vakuutettu.

Tätä ajattelua Anu Vehviläinen ei allekir- joita. Hän on toiminut pitkän rupeaman Joen- suun kaupunginvaltuutettuna ja -hallituksen jäsenenä.

- Olen istunut puimassa potilaiden pääty- mistä sairaanhoitopiiriin sakkopaikoille. Mitä järkeä siinä on, että hoitoa tarvitsevia kansa- laisia pompotellaan eri tahojen kesken ja kai- ken lisäksi pompottelu tulee kalliiksi, Vehvi-

läinen kysyy.

Vehviläinen muistuttaa kuntia nykytilan- teesta: kunnat maksavat hoidon kustannuk- set voimatta vaikuttaa siihen, millaiseksi las- ku muotoutuu.

Anu Vehviläinen istui edellisen vaalikau- den loppumetrit eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa seuraamassa sote- uudistuksen juuttumista perustuslaillisiin kysymyksiin. Laajat tausta-aineistot ja useat sote-selvitykset ovat tulleet ministerille tu- tuiksi.

Vehviläinen uskoo, että viime vuosina moni kansalainen on sisäistänyt sote-faktat – vaikkapa istuessaan kotikuntansa terveys- keskuksen potilasjonoissa.

- Kuntakentällä sote-palvelut eivät ole ta- salaatuksia. Erot kuntien kesken ovat kohtuut- toman suuria, eikä näitä eroja voida korjata suurkuntien avulla, sillä sekä suurissa että pie- nissä kunnissa on suoriutujia ja alisuoriutujia.

Vehviläisen mukaan kuntakoko ei ole rat- kaisu siihen, että saisimme tasalaatuisempia palveluja koko maahan, vaan kysymys on mo- nista eri tekijöistä - myös sote-palveluiden ja erikoissairaanhoidon integraation puutteesta.

Ministeri tietää, että sote-palveluihin kajottaessa kajotaan lähes kuntien ”pyhim- pään”. Ministeri toteaa sen saman, minkä kaikki keskeiset sote-alan asiantuntijat ovat todenneet viime hallituskauden aikana.

- Enää ei ole varaa odottaa. Ratkaisuja on saatava aikaan nopeasti.

PARI PIIRUA KOHTI EUROOPPAA

VTV:n pääjohtaja **Tuomas Pöystin** asiantuntijatyö- ryhmän jäsenenä toimi kun- nallispolitiikan professori **Arto Haveri** Tampereen yliopis- tosta. Polemiikki pyysi Have- ria vastaamaan kuuteen kimu- ranttiin kysymykseen koskien kunta-, sote- ja aluehallinto- uudistuksia.

Kunta muuttuu sote- ratkaisun myötä, mutta mihin suuntaan?

- Suomalainen kunta siirtyy

pari pykälää lähemmäs Euroo- passa yleistä kuntamallia jossa kunnilla on vahva rooli paikal- lisdemokratiassa ja elinvoiman ylläpitämisessä. Sote-palve- lujen poistuttuakin Suomen kunnilla on vielä huomattavat tehtävät, esimerkiksi enem- män kuin Ruotsissa.

- Kunnanvaltuustot ovat tä- hänkin saakka käsitelleet aika vähän sote-asioita, eikä päätösvalta ole voimakkaan normituksen takia ollut suu-

ri. Muutos on ehkä pienempi kuin usein ymmärretään. Toki se vaihtelee kunnittain. Suurille kaupungeille asia on isompi kuin muille.

- Sote-palveluissa on kysy- mys potentiaalisesta vallasta, jota toiset kunnat ovat hyödyn- täneet paremmin, toiset hyvin vähän.

Kun kunnissa pohditaan sote-vaikutusvallan menet- tämistä, voiko ratkaisu olla mahdollisuus kunnille?

- Pallo on kunnilla itsellään. Lähdetäänkö aktiivisesti hyö- dyntämään uuden tilanteen antamia mahdollisuuksia. Huomataanko, että voidaan valita useistakin erilaisista uusista rooleista. Vai jäädäänkö murehtimaan menetet- tyä valtaa, jolloin seurauksena on ajautuminen eräänlaisek- si perinnekunnaksi, vaakunoi- den vartijaksi. Tämä rooli joh- taa ennemmin tai myöhemmin kunnan itsenäisyyden mene-

Paitsi tasalaatuisia palveluja, sote-ratkaisulla haetaan myös korjausliikettä julkiseen talouteen.

Vehviläinen kertoo kuntaministerinä tukevasa kaikin voimin peruspalveluministeri **Juha Rehulaa** (kesk.), jotta sote-uudistus toteutuisi. Kunta- ja sote-tonntien välistä risiiriitaa ei saa syntyä.

- Hallituksen ministerit ovat sitoutuneet strategiseen ohjelmaan, jossa linjataan keskeiset suuret hankkeet. Jokaisella ministerillä on velvollisuus edistää näitä hankkeita omalta tontiltaan mahdollisuuksiensa mukaan, hän korostaa.

Vielä syksyn aikana Juha Sipilän hallitus ryhtyy rakentamaan kansalaisten itsehallintoon perustuvaa aluehallintotasoa. Aivan ensimmäiseksi se ottaa vastuulleen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisen.

Miten tämä jako kahden kerroksen palveluihin sitten tapahtuu?

Elokuun puolella välissä Sipilän hallitus sai pöydälleen asiantuntijaryhmän selvityksen sote-uudistuksen, itsehallintoalueiden perustamisen ja aluehallintomallin valmistelun pohjaksi ja työsuunnitelmaksi.

Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtaja **Tuomas Pöysti** johti työryhmää, jossa hänen lisäkseen työskentelivät Tampereen yliopiston kunnallispolitiikan professori **Arto Haveri** ja Kouvolan apulaiskaupunginjohtaja **Annikki Niiranen**. Työryhmä pohti aluehallintomallin mahdollisia pääl-

jauksia ja aikatauluja.

Sipilän hallituksen strategisessa hallitusohjelmassa todetaan, että sote-alueita syntyy enintään 19. Nyt Pöystin johtama asiantuntijatyöryhmä esittää 9–12 itsehallinnollista aluetta, joiden vastuulle siirrettäisiin aluksi sote-palvelut ja maakuntaliittojen tehtäviä ja sittemmin muita mahdollisia alueellisia tehtäviä.

Sote-rahoitus siirtyisi kunnilta mahdollisesti valtion vastuulle. Työryhmä tosin esittää, että myös aluetasoinen verotus selvitetäisiin huolella.

Tuomas Pöystin työryhmän raportti tulee hallituksen pöydälle arvioitavaksi lähiaikoina. Viime kädessä isot linjaukset, kuten itsehallinnollisten alueiden määrä, ovat poliittisia päätöksiä, joihin on haettava mahdollisimman laaja sitoutuminen.

Anu Vehviläisen tavoitteena on tavata mahdollisimman moni kuntajohtaja ja kuntapäättäjä. Hän kertoo kiertävän maakuntia ja kuntakenttää syksyn aikana aktiivisesti.

- En kuvittele, että hallitus ja VM:n kuntaosasto tekisivät täällä merkittäviä tekoja. Ne merkittävimmät teot tehdään kunnissa. Meidän tehtävämme on mahdollistaa se, että kunnissa oleva asiantuntemus voi toteutua. Ei se Suomi yksinomaan täältä Helsingistä käsin korjaannu, ministeri painottaa. •

➔ *Lue lisää KAKS.fi:*

Ministeri Anu Vehviläisen terveiset kuntavaikuttajille.

NÄIN JYRKI KATAISEN JA JUHA SIPILÄN HALLITUKSET LINJASIVAT ALOITTAESSAAN TOIMINTANSA:

Kataisen hallitus:

- Kaksi hallinnon tasoa: kunnat ja valtio.
- Noin 70 suurkuntaa.
- Sairaanhoidopiirit lakkautetaan, sote erikoissairaanhoidoa myöten suur kuntien käsiin.
- Kuntayhtymien Suomi väistyy suur kuntien tieltä.

Sipilän hallitus:

- Kolme hallinnon tasoa: kunnat, aluehallinto ja valtio.
- Sote aluetasolle maakunnalliseksi toimijaksi, mukana maakuntien liitot ja valtion aluehallinto. Suora kansanvaali. Maakunnallinen verotus selvitetään. Alueita/maakuntia enintään 19.
- Kuntaliitokset vapaaehtois pohjalta. Liitoksille ei pakottavaa tarvetta.
- Kuntayhtymien Suomi väistyy aluehallinnon tieltä.

tykseen.

Olit mukana Tuomas Pöystin johtamassa työryhmässä pohtimassa muun muassa aluehallinnon ratkaisumallia ja sote-rahoitusta. Haluatko kertoa työstä jotakin? Kuinka vaikeaa on uudistaa rakenteita näin voimallisesti?

- Tiesin toki asian hankalaksi. Onhan hallinnon uudistaminen ollut keskeinen tutkimusalanani. Mutta silti asioiden monimut-

kaisuus, esim. miten ne kytkeytyvät toisiinsa, oli minulle pieni yllätys. Tällainen uudistaminen on äärimmäisen hankalaa ja kivuliasta.

Kun sote siirtyy alueellisen itsehallinnon käsiin, lisääntykö demokratia sote-palveluissa? Entä lisääntykö demokratia jäljelle jäävissä kunnissa?

Näin teoreetikon näkökulmasta uudistusehdotuksemme palvelee kansanvallan lisääntymistä.

Kuinka suuri pala on haukattavaksi valtion aluehallinnon uudistamisen soten rinnalla?

- Korostamme sitä että uudet itsehallintoalueet tulee perustaa alusta lähtien monitoimialaisina. Tämä tarkoittaa sitä että ensimmäisistä vaaleista lähtien niille siirtyvät maakuntien liittojen tehtävät. Tämän jälkeen täytyy toteuttaa varsinainen aluehallintouudistus, jossa kaikki kehittämiseen

liittyvät tehtävät kootaan itsehallintoalueille ja valtiolle jää luvitus ja valvonta.

Kuinka suuri uudistus kaiken kaikkiaan on kyseessä?

- Tämä merkitsee esimerkiksi noin 130 kuntayhtymän purkamista. Itse asiassa kuntayhtymiä koskeva pykälä voidaan poistaa lainsäädännöstä. Luottamus henkilöpaikkojen lukumäärä vähentyy tuhansilla. Hallinto oikeasti virtaviivaistuu ja yksinkertaistuu.

Päätyykö sadan vuoden yksinäisyys?

Jyrki Kataisen hallitus tavoitteli kaksiportaista järjestelmää, jossa olisivat vain kunnat ja valtio. Sellainen malli ei ole tästä Euroopasta.

Koko kuntakenttä, sen uudistaminen ja sote halvaantuivat. Samanaikaisesti kansantalous sakkasi.

Juha Sipilän hallitus kaivoi lopulta mallin, joka on ollut kuin tarjottimella lähes sadan vuoden ajan. Perustuslakiin oli unohtunut yksinäiseksi erakoksi kansanvaltainen aluehallinto.

Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtaja **Tuomas Pöysti** ryhmineen julkisti hallitusohjelman toistaiseksi merkittävimmän käytännön suunnitelman. Siinä esitetään konkreettinen polku sote-uudistuksen toteuttamiseksi, itsehallintoalueiden perustamiseksi ja aluehallintouudistuksen valmistelemiseksi.

Keskeistä ovat linjaukset siitä, että kansalaisten hyvinvointipalveluille katsotaan oikean kokoiset järjestämisalueet, vahvistetaan ja laajennetaan kansanvaltaa, kevennetään byrokratiaa sekä kohennetaan kansantaloutta. Tämä kaikki on mahdollista.

Uudistuksen tiellä on kuitenkin yksi uhka. Se on sama kuin oli kiville meneessä kuntauudistuksessa. Määrä, tarkemmin itsehallintoalueiden määrä. Hallitusohjelman kirjaus on viisas, sote-alueita eli tulevia itsehallintoalueita on enintään 19.

Pöystin raportissa todetaan oikein, että perustana täytyy olla riittävä väestöpohja ja kaikkien voimavarojen riittävyys myös pitkälle tulevaisuuteen. Yhtä tärkeää ovat alueiden identiteettien ja historian kunnioittaminen.

Kaavailu siitä, että valtioneuvosto päättäisi alueiden määrän jo syyskuussa on riskialtis. Se muistuttaa Kataisen hallituksen kuntakarttojen piirtelyä. Maakuntia ja kuntia on kuultava ennen päätöksiä, jos aiotaan poiketa nykyisten maakuntien määrästä.

Rahoituskin on ratkaistava. Oma verotusoikeus on eurooppalainen malli. Toki se edellyttää seurakseen verokaton.

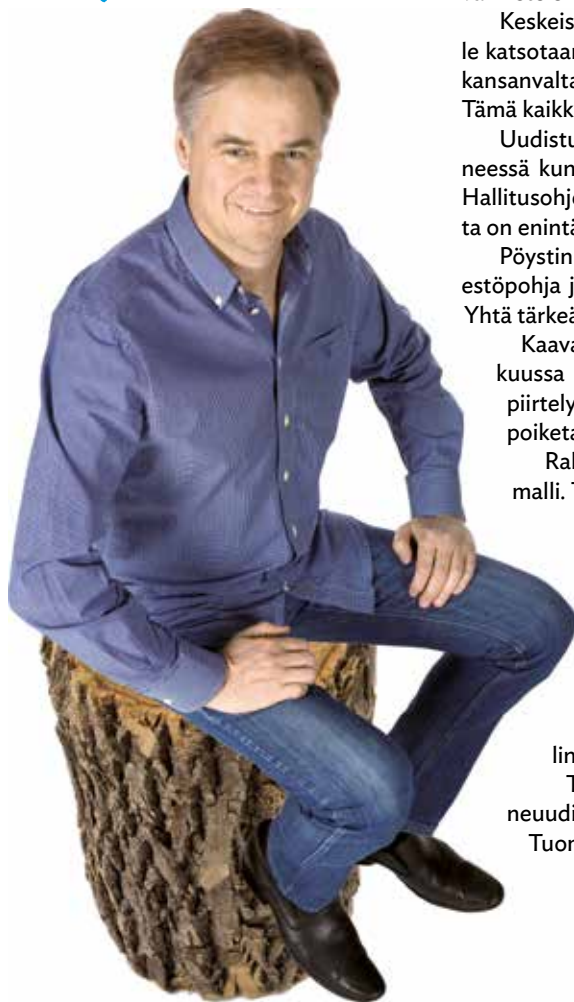
Uusien itsehallintoalueiden perustamisen yhteydessä maakuntien liitot ja kymmenet muut kuntayhtymät voidaan lakkauttaa ja tehtävät siirtää uusiin organisaatioihin. Samoin sinne kuuluvat kaikki valtion aluehallinnon nykyiset kehittämistehtävät. Valtiolla riittää yksi (valvova) alueviranomainen.

Lopputuloksena Suomessa on uuden muodon saanut kuntakenttä, kansalaisten rajattomat palvelut sekä tehokas ja kansanvaltainen aluehallinto. Samalla päättyy maakuntaitsehallinnon laillinen yksinäisyys.

Tämän lähihistorian tärkeimmän alue-, kunta- ja palvelurakennuudistuksen (AKUPA) projektipäällikön paikka on kohta auki. Tuoko Tuomas Pöysti Suomen lopulta Eurooppaan?

Antti Mykkanen
 päätoimittaja

*Kakes on
 myös
 facebookissa.*

polemiikki³/2015

Pääkirjoitus 3

Ajassa:

Suomi Areena ja kolme pointtia 6

Tietokaks:

Mr. Gallup Juhani Pehkonen:
Puolueet tilaavat kannatusta
syvempiä tietoja 10

Sankarillisen sooloilun sijasta
johtajuus jakoon, kehottaa
Eeva-Liisa Tiihonen väitöstyössään 14

SYMMETRINEN KAUPUNKI

Professori Ari Lehtinen perää
kunnianhimoisempaa kaavoitusta 18

Olisiko kirjavampi inhimillisempää? 20

Symmetrinen kaupunki tarvitsee
hiljaisia luontosaarekkeitä 22

Nuorisotutkijat lähtevät kylille 25

Mitä kuuluu väitelleille? 29

Kolumni:

No mitäs nyt? 33

Tätä tutkin:

Vaikuttavuus on arvokysymys, sanoo
tutkija Iiris Riippa 34

Numerotauki 35

Lopuksi väitän 36

Suomi Areenan kuulumisia. AJASSA SIVU 6

Jaetusta
johtajuudesta
puhuu
Eeva-Liisa
Tiihonen
SIVU 14

Professori Ari Lehtinen
määrittelee tasapainoisen
kaupungin
SIVU 18

Inga Nyholmin väitöstyö
valmistui 2008
SIVU 29

Kuka kehtaa väittää ja mitä?!
Lue takakannesta ja ota kantaa.

kaks.fi

Käytä puheenvuoro.

kuvat Merja Ojala

Polemiikki on Kunnallissalan kehittämissäätiön tytäryhtiön Pole-Kuntatieto Oy:n neljä kertaa vuodessa ilmestyvä lehti. Polemiikin levikki on 23 200. Julkaisija Pole-Kuntatieto oy c/o Kunnallissalan kehittämissäätiö, Fredrikinkatu 61, 00100 Helsinki, toimisto@kaks.fi
Päätoimittaja: Antti Mykkänen Toimitusneuvosto: Antti Mykkänen, Veli Pelkonen, Eeva-Liisa Hynynen ja Minna Ruusinen.
Toimitus ja ulkoasu: Minna Ruusinen/Miks' ei! Oy, Huvilakatu 17, sisäpiha, 00150 Helsinki 040 5408494, miksei@kaks.fi
Osoitteenmuutokset: toimisto@kaks.fi Paino: SLY-Lehtipainot Oy, Kirjapaino Uusimaa ISSN 1455-6022. Aikakauslehtien Liiton jäsenlehti.

Hyvän asumisen tuottaja

- palvelut kehitetty erityisesti kuntien tarpeeseen
- Ara-asuntojen tuottamisen ammattilainen
- erityisosaamista hoiva- ja palveluasuntojen tuottamiseen jo tarvekartoituksesta alkaen
- asiakkaille helppo tapa saada hankkeelle rahoitus sekä rakennuttamis- ja hallintopalvelut
- Artun toimintamallilla projekti valmiiksi perineistä tapaa nopeammin
- Arttuasunnot voi olla myös kiinteistön omistaja

ARTTU-KONSERNI TOIMII VALTAKUNNALLISESTI

- valmiina yli 1 500 asuntoa ja vuosittain rakennutetaan noin 300 lisää eri puolille Suomea.

ARTTUN PALVELUKONSEPTIT

Hankekehitys

- Hankesuunnittelu
- Aluekehitys

Rakennuttaminen – SARA

- Rakennuttaminen
- Valvonta
- TaTe

Hallinto ja palvelut

- Rakennusaikainen hallinto
 - Taloushallinto
- Kiinteistömanageraus
- Innovaatiot

*Olemme Sinun ja kuntasi palveluksessa!
Ota yhteyttä, keskustellaan lisää:*

Arttuasunnot Oy
Pasilan puistotie 2 A,
00240 Helsinki
www.arttuasunnot.fi

Toimitusjohtaja
Tino Nurmi: 050 572 3868
Arkkitehti, hankekehitys
Juri Pelkonen: 0500 875 785

Kolme pointtia, joista hallitus väentää opposition kanssa:

JULKISEN TALOUDEN TASAPAINO, SOTE JA ALUEHALLINTO

Edessä on poliittisesti mielenkiintoinen syksy. Kuntaväen kannalta kuumimmat kysymykset voidaan tiivistää – valtiovarainministeri Alexander Stubbin (kok.) hengessä – kolmeen pointtiin: talouden tasapaino, sote ja aluehallinto.

TASAPAINOA LEIKATEN VAI ELVYTTÄEN?

1

KAKSIn järjestämässä keskustelussa Porin SuomiAreenassa 13. heinäkuuta uusi hallitus ja uusi oppositio väittelivät pääministeri **Juha Sipilän** (kesk.) hallituksen ohjelmasta. Kärkeen nousi talouden tasapainottaminen.

Oppositiota edustivat Sdp:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja **Antti Lindtman** ja vihreiden eduskuntaryhmän puheenjohtaja **Outi Alanko-Kahiluoto** – ja hallitusta keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja **Matti Vanhanen** sekä perussuomalaisten kansanedustaja, liikenne- ja viestintäva-

liokunnan puheenjohtaja **Ari Jalonen**.

Nämä kasvot näkyivät syksyn aikana myös eduskunnan täysistunnoissa ja kyselytunneilla – sekä iltauutisissa – täydennettynä perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtajalla **Sampo Terholla**.

SuomiAreenalla keskustelua johdatteli KAKSIn asiamies **Antti Mykkänen**.

Näkemyks julkisen talouden sopeuttamistarpeesta oli hallituksella ja oppositiolla jokseenkin yhtenevä – sen sijaan eroja syntyi keskusteltaessa sopeuttamisen keinoista ja aikataulusta.

Outi Alanko-Kahiluoto muistutti eduskunnan tietopalvelun selvityksestä, jonka mukaan hallitusohjelman leikkaukset kohdentuvat voimallisimmin

niihin, jotka jo nyt ovat heikoimmilla.

Alanko-Kahiluodon mielestä hallituksen linjauksissa on räikeä ristiriita.

Hän muistutti, että eduskunnan tietopalvelun mukaan verovähennykset hyödyttävät sen sijaan suurituloisia, jotka omistavat eniten.

Samoilla linjoilla Outi Alanko-Kahiluodon kanssa oli suurimman oppositiopuolueen edustaja Antti Lindtman.

- Siitä ei saada riitaa, tarvitaan ko sopeutuksia. Kyllä tarvitaan. Suuruusluokka on meillä jokseenkin sama, Lindtman sanoi.

Mutta.

- Hallituksen talouspolitiikka ei kohdennu tasapuolisesti.

Lindtman muistutti valtiomies **Sep-**

Ehdota vuoden 2016 Arjen turvaajaa

KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiö etsii vuoden 2016 Arjen turvaajia. Heidän tulee työskennellä toimialalla, jonka järjestäminen on kunnan vastuulla. Esitettävä henkilö voi olla kunnan, kuntayhtymän tai kunnan omistaman organisaation palkkalistoilla tai työskennellä järjestössä.

Tänä vuonna palkittavia haetaan **sosiaali- ja terveydenhuollon tekijöistä**. Palkittavilta edellytetään vähintään kymmenen vuoden työskentelyä edellä mainituilla aloilla.

• Ehdotuksia palkinnon saajiksi voi tehdä **Kaksin verkkosivuilla www.kaks.fi olevalla lomakkeella 30.9.2015 asti.**

• Kaikki kolme vuoden 2016 Arjen turvaajaa saavat 2 500 euron rahapalkinnon sekä kuvanveistäjä Matti Peltokankaan suunnitteleman pronssisen Arjen turvaaja-veistoksen.

po Kääriäisen (kesk.) ulostulosta, jossa hän totesi, että hallituksen olisi vielä syytä pohtia veropolitiikkaansa.

- Pääministeri Sipilä myönsi eduskunnan edessä, että suurituloiset ja rikkaat on rajattu talkoiden ulkopuolelle - ja se pidentää leikkauslistaa. Tämä on tietoinen valinta. Ne, jotka ovat kaikkien vähiten syällisiä tähän Suomen tilanteeseen, joutuvat eniten kantamaan vastuuta, Lindtman kiteytti.

- Toivon, että hallitus vielä arvioisi uusiksi talouspolitiikkaansa, hän jatkoi.

Keskustan Matti Vanhanen myönsi, että julkistaloutta sopeutettaessa leikkaukset kohdentuvat niihin kansalaisiin, joihin rahaa käytetään. Siis kansalaisiin, joille tulonsiirrot ovat

merkityksellisiä. Hänen mukaansa ihmiset myöntävät ja hyväksyvät tämän tosiasian.

- Se, missä meillä on suurin riita opposition kanssa, on verotus. Emme voi korottaa enää veroastetta. Kokonaisveroaste on jo 45 prosenttia, Vanhanen tähdensi - ja muistutti kilpailukyvyyn merkityksestä nostettaessa Suomea ja loilleen.

Perussuomalaisten Ari Jalonen jatkoi keskustelussa Matti Vanhasen esittämät talouslinjaukset vahvasti.

- Kokonaisveroastetta ei voi enää nostaa. Jos nostetaan, sillä hidastetaan vientiä ja uuden rahan tulemistä tänne, Jalonen sanoi.

jatkun >

Mobiililaitteet haltuun!

Mediassa on viimeaikoina ollut paljon puhetta päätelaitteiden hallinnasta käyttöomaisuuskirjanpitolaskituksen näkökulmasta. Päätelaitteet ovat kateissa tai hyvässä tallessa työntekijöiden kaapeissa tai kotona. ”Esimerkiksi kunnilla on lakiin kirjattu hallinta- ja valvontavastuu pysyä asiasta kärryllä omistamistaan päätelaitteista. Näin vaativat kuntalaki, julkisuuslaki ja tietohallintolaki.” kertoi Itä-Suomen yliopiston informaatio- ja tietoteknologiaoikeuden professori Tomi Voutilainen Helsingin Sanomissa 2.6.2015. Mobiilipäätelaitteita voidaan hallita ja valvoa myös etähallintaohjelmistolla.

Hallintaratkaisun toiminta käytännössä

Uudessa työpaikassa esim. kunnalla aloittava henkilö lataa hallintaratkaisun uudelle päätelaitteelleen, joka automaattisesti konfiguroi laitteen ja huolehtii sen tietoturvasta. Tämän jälkeen henkilöllä on mobiililaitteellaan käytössä työ sähköposti, Wi-Fi, VPN ja intranet. Lisäksi salasana ja digitaalinen varmenne suojaavat hänen tietonsa. Etähallintasovellus luo näin tietoturvallisesta ja näkymättömän käyttöympäristön, jossa organisaation tiedot pysyvät turvassa ja erillään käyttäjän henkilökohtaisista tiedoista.

Kun päätelaitteella halutaan katsoa ja muokata organisaation dokumentteja, mobiilietähallinta suojaaa tiedot sekä päätelaitteella että silloin, kun niitä siirretään takaisin organisaation järjestelmiin. Sovelluksen avulla organisaation tiedot liikkuvat vapaasti sovelluksesta toiseen tietoturvallisessa käyttöympäristössä, mutta niitä ei voi siirtää henkilökohtaisiin tai suojaamattomiin sovelluksiin.

Sovelluksen ansiosta IT voi keskittyä omaan toimintaansa ja luottaa siihen, että organisaation tiedot ovat turvassa aina. Kun työntekijä esimerkiksi saa uuden laitteen, mobiilietähallinnan avulla IT voi valikoidusti tyhjentää vanhasta laitteesta organisaation datan ja kierrättää laitteen tietoturvallisesti eteenpäin. Samalla varmistetaan, että kaikki sovellukset ja sisällöt, joita henkilö työssään tarvitsee, ovat käytettävissä uudessa laitteessa.

Data-Info Oy on monipuolinen ja luotettava ICT tuote- ja palveluntarjoaja. Yhtiön palvelut varmistavat hankinnan, käyttöönoton ja hallinnan tehokkaasti ja tietoturvallisesti.

Data-Info Oy toimii KL- Kuntahankintojen puitesopimustoimittajana kahdessa puitesopimuksessa: Matkapuhelimet ja niihin liittyvät palvelut ja Mobiililaitteiden etähallinta ja siihen liittyvät palvelut. Data-Info Oy on myös puitesopimustoimittajana Valtiohallinnon puitesopimuksessa ”Mobiilipäätelaitteet palveluineen 2015-2017”.

MobileIron on Data-Info Oy:n tarjoaman mobiilietähallintapalvelun järjestelmätoimittaja. Sillä on yli 6000 yritysasiakasta ja satoja tuhansia käyttäjiä.

2 SOTEA VÄHEMMÄLLÄ RAHALLA NYKYISTÄ PAREMMIN

Ennen kuin hallitus ja oppositio yltyvät väittelyyn sote-ratkaisusta ja -rahoituksesta, eduskunnan ja kuntien päättäjien kannattaisi lukea Aalto-yliopiston tutkijoiden **Petra Kinnulan**, **Teemu Malmin** ja **Erkki Vauramon** tuore tutkimus *Miten sote-uudistus toteutetaan?*

Tutkimus julkistettiin 19. elokuuta Kunnallisanalan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisut-sarjassa numerolla 91.

Tutkimuksessa korostetaan, että ”Suomessa väestön kasvu on ensisijaisesti vanhusväestön kasvua. Keski-ikäisten määrän lisäys on pääsääntöisesti maahanmuuttajia. Kun vanhusväestö maksaa veroja vain puolet aktiiviväestön määräästä, ei verokertymä kasva. Uutena tekijänä sote-sektorille ovat pysyvästi tulleet taloudellisuuden vaatimukset. Jatkuvaan kasvuun ei ole enää mahdollisuuksia.”

Sipilän hallitus ja seuraavatkin hal-

litukset kipuilevat sen tosiasian kanssa, että jatkossa verotuloja on käytettävissä vähemmän yhtä hoidettavaa vanhus-ta kohden.

Karu tosiasia on, että sosiaali- ja terveydenhuolto ei voi kasvaa nopeammin kuin bruttokansantuote.

Millaisia ratkaisuja Aalto-yliopiston tutkijaryhmä sitten ehdottaa?

Kas tässä:

”Kun virallinen sote-valmistelu näkee mahdolliseksi ainoastaan kustannusten jatkuvan kasvun, on edellä olevan aineiston perusteella noussut mahdolliseksi myös toinen ratkaisu. Lopputuloksena on tiekartta ja toimintamalli, joka on taloudellisesti mahdollinen.

Uusi tiekartta on seuraava:

1. Luodaan palveluverkkopohjainen alueellinen sosiaali- ja terveydenhuolto.
2. Luodaan alueellinen tasalaatuinen kuntoutusjärjestelmä.
3. Uudistetaan hoivakotijärjestelmä.
4. Rakennetaan eläkeläisille kotihoidon sallivia palvelukortteita.

5. Panostetaan maakunnallisiin terveys-ohjelmiin.

6. Kehitetään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Toimintamalli on kokonaisuus, jossa kaikki osat tukevat toisiaan.

Tässä vaihtoehtoisessa ohjelmassa sosiaalisektori pystyy aluksi osallistumaan kestävyysvajeeseen ainakin 1,5 miljardilla eurolla, mutta tarvitsee vuoden 2025 jälkeen maltillisesti lisäresursseja joillekin väestönkasvualueille. Arvio 1,5 miljardin säästöpotentiaalista perustuu laitospaikkojen ylikapasiteetin purkamiseen sekä laboratoriodien, kuvantamisen ja leikkaustoiminnan tehostamiseen.”

Tutkijat uskovat, että tätä suuremman säästöt ovat mahdollisia. He muistuttavat, että ”tulevaisuus ei synny itsestään, se tehdään päätöksin”.

Lataa tästä tutkimus:

Petra Kinnula, Teemu Malmi ja Erkki Vauramo: Miten sote-uudistus toteutetaan?

3 KANSANVALTAINEN ALUEHALLINTO

Kolmas asia, josta syksyn aikana keskustellaan kuntien vauhdittamana, on aluehallinto. Pääministeri Juha Sipilä (kesk.) hallitus teki historiallisen linjauksen lähtiessään perustamaan aluehallintoa suorilla kansanvaaleilla.

Hallituksen linjauksen mukaisesti myös sote-palvelut siirretään aluehallinnon käsiin – siis pois kuntien vastuulta. Jos uudistus toteutuu, samalla päättyy yksi aikakausi kunnallishallinnon historiassa.

Aluehallintomallille on pohjia hahmotellut kolmihenkinen asiantuntijatyöryhmä.

Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtaja **Tuomas Pöystin** johdolla laadittu asiantuntijaselvitys linjaa sote- ja aluehallintouudistusten valmistelua. Pöystin lisäksi työryhmässä toimivat kunnallispolitiikan professori **Arto Haveri** Tampereen yliopistosta ja Kouvolan apulaiskaupunginjohtaja **Annikki Niiranen**.

Asiantuntijaselvityksen mukaan tästä siis pitäisi olla kysymys:

Kuntaa suurempien itsehallintoalueiden tulisi perustua sote-palveluiden kannalta riittävään väestöpohjaan, sote-infrastruktuuriin ja taloudelliseen kantokykyyn.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että sote-alueita olisi enintään 19. Asiantuntijatyöryhmä esittää, että itsehallinnollisia alueita olisi 9 – 12.

Aluejaon pitäisi soveltua muiden alueellisten tehtävien järjestämiseen.

Työryhmä korostaa, että hallituksen pitäisi jo valmistelun alkuvaiheessa päättää itsehallintoalueiden määrästä ja aluejaosta.

Uudistukset tulisi aloittaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistuksella. Aluehallintouudistuksen valmistelu käynnistettäisiin vuonna 2016 hallituksen linjauksiin perustuen.

Vaikka kunnilta poistuu velvollisuus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluita, niiden rooliin kuuluisi yhä huolehtia asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.

Ensisijainen vaihtoehto palveluiden rahoittajaksi olisi valtio. Kunnilla ei olisi rahoitusvastuuta lukuun ottamatta

mahdollista siirtymäajan järjestelyä.

Selvityshenkilöryhmän mielestä pitäisi selvittää myös itsehallintoalueen verotusoikeus.

Hallituksen tulisi viimeistään vuoden 2016 alussa linjata rahoitusratkaisu.

Uudistus edellyttäisi koko joukon uutta lainsäädäntöä: tarvittaisiin lainsäädäntö sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, itsehallintoalueista ja uudistuksen voimaannpanosta. Muutoksia tulisi myös verolainsäädäntöön ja kuntien valtionosuuslainsäädäntöön.

Selvitystyöryhmä ehdottaa, että lainsäädäntö tulisi voimaan porrastetusti: vuonna 2017 perustettaisiin itsehallintoalueiden siirtymä- ja muutoshallinnot, vuoden 2018 aikana muutoshallinnot valmistelisivat varsinaisten sote-tehtävien siirtymisen kunnilta ja kuntayhtymiltä itsehallintoalueille ja vuoden 2019 alusta lukien tehtävät siirtyisivät alueille. •

Lataa tästä:

Sote-uudistuksen ja itsehallintoalueiden perustamisen sekä aluehallintouudistuksen valmistelu - Selvityshenkilöiden esitys

tieto kaks

*Toimialajohtajana
TNS Gallupilla pitkään
työskennellyt Juhani Pehkonen
osaa kysyä oikein. Hänen
laatimistaan kysymyksistä
on päässyt nauttimaan myös
kuntaväki KAKSin lukuisien
kuntagallupien kautta.*

Mr. Kuntagallup” Juhani Pehkonen:

PUOLUEET TILAAVAT KANNATUSTA SYVEMPIÄ TIETOJA

Puolueet tilaavat tiedusteluja ja joskus julkistavatkin - vai onko kehitys tässä suhteessa mennyt avoimempaan suuntaan kuin vaikkapa 1900-luvun lopulla?

– Puolueet tilaavat tutkimuksia toimintansa suunnittelun tausta-aineistoksi. Monesti tutkimukset ovat suhteellisen laaja-alaisia ja käsittelevät äänestäjien arvoja, asenteita ja näkemyksiä. Kysymys ei ole vain kannatusmittauksista, koska tiedotusvälineet selvittävät tätä säännöllisesti. Puolueet ovat kiinnostuneita enemmänkin, miten äänestäjät reagoivat asioihin, miten äänestäjät hahmottavat puolueet, mikä on äänestäjäpotentiaali eri puolilla, miten sitoutuneita kannattajat ovat puolueeseen, miten epätietoisia ja liikkuvia voitaisiin houkutella äänestämään.

– Puolueet eivät pääsääntöisesti julkaise tutkimuksia, koska ne ovat sisäiseen käyttöön. Aivan samaan tapaan eivät yrityksetkään julkaise tutkimuksia, joita ne teettävät itsestään ja muista yrityksistä. Miksi teettäisivät tutkimuksia, jos tulokset olisivat myös kilpailijoiden käytössä?

Kääntyisikö tilastotieteilijä-liikemies George Gallup (1901–84) haudasaan jostakin nykyilmiöstä?

– Tuskin **George Gallup** kääntyisi haudasaan, koska hän oli aikaansa edellä ja ennakkoluuloton.

Valtuutetut saavat paljon kyselypostia. Kilpailuko vai sähköpostiko on vienyt näin inflatoriseen tilanteseen? Pitääkö panostaa arpajaisiin tai muihin palkkioihin lisää, jotta saataisiin vastaajia?

– Sekä kansalaisten että vaikuttajien vastausprosentit ovat laskeneet reilun vuosikymmenen aikana, oli sitten kyse kirje- tai sähköpostikyselyistä. Kyselyiden määrä on kasvanut ja niitä on helppo lähettää. Yhteiskunnallisiin kyselyihin vastataan vielä kohtuullisesti, mutta yrityskyselyissä markkinatutkimuspuolella vastausprosentit liikkuvat usein tosi matalalla.

Alasi näyttää olevan yhtä ihastunut lyhenteisiin kuin kunta-alakin.

Keitä tai mitä ovat tai olivat edustamasi TNS Gallupin Taylor, Nelson ja Sofres?

– TNS tunnettiin aiemmin nimellä Taylor Nelson Sofres. Taylor-Nelson viittaa brittiläiseen markkinatutkimusyritykseen ja Sofres ranskalaiseen. Nämä yritykset sulautuivat 1990-luvun lopul-

la ja muistaakseni vuonna 2008 maapallonlaajuinen WPP (alun perin Wire and Plastic Products) osti TNS:n. WPP omistaa monia muitakin yrityksiä. TNS taas omistaa lukuisia tutkimusyrityksiä eri maissa kuten TNS Gallupin Suomessa, SIFO:n (Svenska institutet för opinionsundersökningar) Ruotsissa ja TNS Emorin Virossa ja niin edelleen.

Millainen kilpailutilanne alallasi vallitsee? Mihin suuntaan ollaan menossa eli mikä on kyselyjen tulevaisuus?

– Kilpailutilanne on aika tiukka ja tutkimukseen keskittyneitä yrityksiä monta, lisäksi monet viestintäalan yritykset tarjoavat tutkimuksia. Toki isompia yrityksiä on maassamme vain muutama. Pienempiä tulee ja menee suhdanteiden mukana, näin on ollut ennenkin.

– Tutkimusyrityksillä on sama ongelma kuin tiedotusvälineillä eli kannattavuus. Tutkimusala ei ole tänä päivänä kultakaivos. Internetin murtautuminen tutkimukseen on laskenut hintoja. Samaa aikaan kilpailutus on heikentänyt kannattavuutta. Kyselyjä tarvitaan tulevaisuudessakin. Alalla tulee olemaan mullistuksia, kun erilaisia tietokantoja yhdistellään ja tarjotaan tutkimusrat-

jatkun >

jatkuu >

kaisuja ja konsultaatiota, jolloin kyse ei ole enää pelkästään kyselystä teknisessä mielessä.

Entä jos näitä mielipide- ja markkina-tutkimusyriityksiä ei olisi lainkaan, mitä sellainen tilanne aiheuttaisi esimerkiksi demokratialle tai elinkeino-elämälle? Vai tuntuisiko missään?

– Tuntuisi ja luultavasti jotkin muut tavat kerätä tietoa korvaisivat tutkimukset. Ennen vanhaan Suomessa ei käytännössä ollut tutkimusyriityksiä. Silti puolueet, etujärjestöt ja yritykset keräsivät tietoa markkinoista. Tieto saattoi perustua mutua-tietoon asiantuntijoilta. Puolueilla oli yhteyshenkilöverkostot, jotka raportoivat tunnelmista kentällä. Samaan

tapaan luottamusmiehet ja muut tutut raportoivat missä mennään. Kyse oli tietysti suodatetusta tiedosta, joka saattoi olla myös virheellistä.

Hyvä kysely taitaa tuottaa uutisia eli yllättää?

– Suuria yllätyksiä on harvemmin. Tutkijalla on usein vainu, että tietää tutkimuksen mihin suuntaan tulokset saattavat painottua, ei tietenkään tarkalleen. Suuret yllätykset ovat usein virheitä. Esimerkiksi asteikko on voinut mennä väärinpäin.

– Muistaakseni joskus menneisyydessä kysyttiin poliitikkojen sijoittumista oikeisto-vasemmisto-akselille. Ihmettelin, miten kansalaiset sijoittivat **Ilkka Kanervan** enemmän vasemmalle kuin mo-

Kunnollisella galluptutkimuksella on käyttöä

Kuntagallupilla ei ole kovin monta isää. Ensin **Juhani Pehkonen**, KAKSin asiamies sekä Polemiikin päätoimittaja **Antti Mykkänen** ja tutkimusasiamies **Veli Pelkonen** hahmottavat, mitä halutaan tietää.

– Sitten tarjoillaan kysymysluonnoksia ja varsinainen lomake syntyy vuorovai-
kutteisesti hiomalla teemoja sähköpostitse ja puhelimitse ja tarpeen mukaan lisäkokoontumisilla, Pehkonen kertoo.

Joskus taas kommentoidaan valmiita lomakkeita niiden toteuttamiskelpoisuudesta.

Ensimmäinen Kansalaismielipide ja kunnat – Ilmapuntari ilmestyi jo 1992.

Kunnallisanalan kehittämistä on liikevaihdollisesti pieni, mutta erittäin mielenkiintoinen ja hyvä asiakas, Juhani Pehkonen kertoo.

TNS Gallup on tutkinut myös Kuntaliitolle ja useille valtion virastoille ja laitoksille kuten ministeriöille, Kelalle, Terveystieteiden tutkimuskeskukselle ja niin edelleen. Myös EU:lle tehdään koko unionin kattavaa Eurobarometriä.

Pehkonen käyttää pääsääntöisesti sanaa ”tutkimus”.

– Kysely viittaa enemmänkin tutkimukseen, jossa on pieni määrä kysymyksiä, yk-

si tai pari eikä siinä yritetä laajemmin selvittää jotakin tutkimusongelmaa ja hakea ratkaisuja.

Molempia termejä kuitenkin käytetään.

Näitä pitäisi Pehkonen mukaan varoa:

– Kysymyksenasetteluja, joihin saadaan itsestään selviä vastauksia tai jotka ovat aivan liian epätasapuolisia tai liian monimutkaisia tai teknisiä keskivertoihmisen vastattavaksi, jolloin vastaaja ei ymmärrä koko kysymystä. On myös kysymyksiä ja tutkimuksia, joita ei kannattaisi tehdä, koska asialle, joka on ongelma, ei voi tehdä mitään tai tulokset valmistuvat liian myöhään soveltamisen kannalta. Suosittelen silloin unohtamaan ajatuksen.

Kysely tai tutkimus voi mennä monen kääntä monestakin eri syystä.

– Onneksi niin tapahtuu vain harvoin. Yleensä moka on tutkimuslaitoksessa; aikataulut venyvät liiaksi eli on luvattu liikoja tai otanta epäonnistuu ja otos ei edusta kohdejoukkoa. Kohdejoukko voi olla niin vaikea ja vaativa saavuttaa, että tutkimusta ei käytännössä voi toteuttaa siten kuin on sovittu.

Yleisin syy asiakkaan reklamaatioihin liittyy aikatauluihin.

Tilajien varsinaisia virheitä on aika vähän, Juhani Pehkonen kertoo. Asiakkaan aikataulu voi pettää. Se, että asiakkaalla

on liian suuria odotuksia tutkimusta koh-
taan, ei ole varsinainen virhe, pikemmin-
kin kokemuksen tai tietämyksen puute.

Tutkimuslaitoksen tulisi pystyä korjaamaan tällaiset etukäteisodotukset. Itse tutkimushan ei suoraan kerro mitä pitäisi tehdä. Sen perusteella voi tehdä kylläkin johtopäätöksiä.

Kyselijöitä on ajankohdasta riippuen 100–200. Tiedot kulkevat sähköisesti. Nykyään tehdään aiempaa vähemmän henkilökohtaisia haastatteluja. Suurin osa on puhelinhaastatteluja tai internet-paneelihaastatteluja. Tällöin tulokset ovat heti analyysikelpoisia.

– Vaalitutkimuksissa noin viikko ennen vaaleja kysely tehdään muutamassa päivässä, jos otoskoko on esimerkiksi 2 000 haastattelua. Tavanomaisin väestön otantakoko on tuhat. Se riittää yleiskuvan aikaansaamiseksi edellyttäen, että otos on edustava. Jollei kiirettä ole, tutkimus toteutuu 2–4 viikossa laajuudesta riippuen.

Virhemarginaalin suuruus riippuu otoskokoista. Tuhannen vastaajan otoksella se on noin kolme prosenttiyksikköä suurimmillaan. Noin 2 000 vastaajalla liikutetaan noin kahden prosentin tasolla.

– Saadaan mennä lähelle 10 000 haastattelua, että saadaan virhemarginaaliksi lähes yksi prosenttiyksikkö. •

net vasemmistopoliitikot. Pyysin tarkistamaan tulokset ja kävi ilmi, että asteikot olivat ajovaiheessa kääntyneet väärin päin.

Onko kyselyn järjestäjällä mielestäsi valtaa?

– Ei varsinaisesti valtaa; asiantuntijavaltaa voi olla samalla tavoin kuin esimerkiksi asiantuntevilla virkamiesvalmistelijoilla, konsulteilla ja tiedemiehillä on vaikutusvaltaa edustamallaan alalla.

Milloin aloitit tällä uralla, joka on johtanut epäviralliseen nimitykseesi Mr. Kuntagallup?

– Olen ollut aiemmin töissä Tampereen yliopistossa Poliitiikan tutkimuksen ja kunnallistieteen laitoksilla. Vuon-

na 1987 siirryin silloisen Suomen Gallup Oy:n palvelukseen ja aloin vetää politiikan ja yhteiskunnallisen alan tutkimuksia. Alkuvuosina Gallupissa olin mukana lukuisissa yksittäisten kuntien kehittämishankkeissa ja Ilmapuntarihankkeissa, kun Kunnallisanalan kehittämissäätiö oli perustettu.

Olet TNS Gallupin toimialajohtajana saavuttanut eläkeiän vaikka jatkat työntekeä, mistä lähtien?

– Olen viime lokakuusta lähtien ollut eläkkeellä, mutta tehnyt keikkoja TNS Gallupille.

Asut Espoossa. Mistä sinne tulit?

Onko itselläsi kuntatyön tai luottamustoimen kokemusta?

– Olen nuoruuden elänyt Helsingin keskustassa. Menin aikanaan Tampereen yliopistoon opiskelemaan. Jäin Tampereelle, kun sain työpaikan. Yhdessä **Paavo Hoikan** ja **Risto Harisalon** kanssa olimme mukana useammassa kuntien kehittämishankkeissa Tampereella, Mäntän ja Huittisten seudulla. En ole itse henkilökohtaisesti ollut kunnan palveluksessa enkä toiminut poliittisissa luottamustehtävissä.

Mitä nyt ainakaan ei kannata kunnilta kysyä?

– Kunniltahan voi kysyä melkein mitä vaan, vastausta ei välttämättä saa... •

”Terve Marko! Sinulla on jäänyt lasku maksamatta. Jos tekee tiukkaa juuri nyt niin ei hätää. Pirauttele, kyllä me yhdessä ratkaisu löydetään.”

Suomen ystävällisintä perintäpalvelua.

Olemme huomanneet, että ystävällisin tapa on usein myös tehokkain tapa periä saatavia. Velallisasiakkaiden tukemiseksi tarjoamme esimerkiksi maksuratkaisuja, jotta kuntalainen selviää paremmin.

09 4242 3080 | myynti@svea.fi | www.svea.fi/perinta

Enemmän rahaa suomalaisille.

Svea Perintä Oy on osa ruotsalaista Svea-rahoituslaitosta, jonka osaaminen on käytettävissä kuntalaisten palvelemiseksi.

SVEA
PERINTÄ

SANKARILLISEN SOOLOILUN SIJASTA

JOHTAJUUS JAKOON

Sooloileva pomottaminen ei enää työpaikoilla pelitä. Väitöstyössään Eeva Tiuhonen tutkii päiväkotien johtamiskäytäntöjä.

H hyvä johtaminen parantaa ilmapiiriä, lisää työhyvinvointia ja varmistaa laadukkaan arjen lapsille. Kun johtajuus jaetaan, koko henkilöstön ideat, taidot ja osaaminen saadaan yhteisön käyttöön, jokainen voi vaikuttaa, Eeva-Liisa Tiuhonen sanoo.

Helsingissä varhaiskasvatusalueen päällikkönä työskentelevä Tiuhonen jatkaa aihetta, jota tutki jo kasvatus-tieteen pro graduksaan. Innostus väitöskirjan tekoon kumpusi edellisestä opinnäytetyöstä, mutta myös omista kokemuksista nykyisessä tehtävässä ja aiemmin päiväkodin johtajana.

Jaettua johtajuutta, alaistaitoja ja niihin kietoutuvaa valtaa käsittelevän väitöskirjan aineisto on koossa, analyysi on osin tehty, osin meneillään.

- Tämän päivän yhteiskunnallisessa tilanteessa aihe on hyvin ajankohtainen. Päivähoitomaailmaa on sitä paitsi varsin vähän tutkittu niin, että asioita tarkastellaan sekä johtamisen että henkilöstön näkökulmasta.

Jaetun johtajuuden malli sopii Tiuhosen mielestä muihinkin kunta-palveluihin.

- Koulupuolella asiaa on jonkin

verran tutkittu, ja saatu hyviä tuloksia. Yhtä lailla johtamista voi jakaa esimerkiksi vanhuspalveluissa, nuorisotoimissa, ylipäättään organisaatiossa, joissa kohdataan myös vanhempia, omaisia tai muita läheisiä.

Hyvä kiertoon

Kunnissa päiväkodin johtajuus ja samalla toimintakäytännöt ovat mureksessa. Ainakin isoissa kaupungeissa johtaja yleensä vastaa vähintään kahdesta eri osoitteesta toimivasta päiväkodista.

- Kun hän on toisessa, hän on pois toisesta. Nyt selvitan, miten henkilöstö silloin hoitaa käytännön tilanteet. Perinteinen yhden henkilön ylhäältä alas johtaminen ei enää toimi, vaan jokaisen pitäisi ottaa vastuuta, osallistua ja sitoutua yhteisiin tavoitteisiin, Eeva-Liisa Tiuhonen toteaa.

Tiuhonen valitsi tutkimuskoh- teekseen kahden erikokoisen päiväkodin muodostaman yksikön, jossa on yhteensä 30 työntekijää.

- Tällainen rakenne mahdollistaa pintaa syvemmälle menevän tarkastelun, miten asiat organisoidaan, miten johtajuutta jaetaan ja miten arki ra-

Hyvät asiat ruokkivat toisiaan: parhaimmillaan johtajuuden kehittäminen lisää henkilöstön osallisuutta ja työhyvinvointia.

kentuu. Tavoitteenani on saada esiin tietoa, jota voidaan hyödyntää kuntien varhaiskasvatusta kehitettäessä.

Hyvät asiat ruokkivat toisiaan: parhaimmillaan johtajuuden kehittäminen lisää henkilöstön osallisuutta ja työhyvinvointia – ja nämä myönteiset kokemukset auttavat laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisessa.

Suora linja lapsiin

Johtaja vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten henkilöstö sitoutuu työn tekemiseen ja millaiseksi ilmapiiri muovautuu.

- Työyhteisön kulttuurilla on myös suora vaikutus lasten hyvinvointiin. Kyse on isosta ja haastavasta kokonaisuudesta, koska päiväkodissa eletään monitoimijaisessa verkostossa. Siellä ei ole pelkästään johtaja ja henkilöstö, vaan myös lapset, heidän vanhempansa ja muut yhteistyökumppanit, Eeva-Liisa Tiihonen sanoo.

Tämä vaatii selkeitä toimintarakenteita, ajat ja paikat keskinäiselle ajatustenvaihdolle. Mitä paremmat pelisäännöt, sitä joustavammin hommat sujuvat.

- Jos rakenteita ei ole määritelty tai niitä ei saada toimimaan, silloin voi edessä olla isoja ongelmia.

Tiihosen näkemyksen mukaan varhaiskasvatuksessa työskentelevät

jatkuu >

johtajat kouluttavat itseään aktiivisesti, hakevat tarvittaessa tukea kollegoilta, organisaatiolta tai muilta tahoilta.

- Kun peilaan omaan tutkimukseeni, asiat ovat pääsääntöisesti hyvin. Toki näköpiirissä on haasteita, ja tilanteet voivat muuttua. Jos jossakin on pahoja ongelmia, ne kyllä tulevat johtajan tietoon nopeasti.

Myös asiakastytyväisyyskyselyt ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyt antavat esimiehille tietoa työyhteisön tilanteesta. Monissa kunnissa näitä tutkimuksia tehdään systemaattisesti ja säännöllisesti.

Perheissä voi olla työttömyyttä, sairautta, syrjäytymistä, ja kotien vaikeudet kulkeutuvat omalla tavallaan lapsen hoitopaikkaan.

- Siksi päiväkodeissa tarvitaan hyviä johtajia, jotka herkästi aistivat, mitä ympärillä tapahtuu.

Tiihonen uskoo, että monet ongelmat onneksi ovat selätettävissä.

- Niille voidaan tehdä tosi paljon, ja niille täytyy tehdä. Mitä varhaiskasvatuksessa tehdään, se heijastuu lasten historiassa eteenpäin. Kokemus siitä, että apua voi saada, on tärkeä.

Vuorovaikutusta eri suuntiin

Monissa organisaatioissa on perinteisesti mielletty, että johtaja johtaa, määrää ja hänen sanansa on laki. Varhaiskasvatus ei tee poikkeusta.

- Ajatus on ymmärrettävä, koska tämä on meidän historiaamme. Kentällä alkaa kuitenkin olla uutta sukupolvea, joka haluaa, että asioista puhutaan yhdessä ja johtajuutta näin jaetaan, Eeva-Liisa Tiihonen painottaa.

Tiihonen kutsuu mallia myös yhteisölliseksi johtamiseksi.

- Silloin yhteisön tasolla ymmärretään, että homma täytyy yhdessä hoitaa parhaalla mahdollisella tavalla. Johtajan kuuluu luoda, tarjota ja varmistaa keskustelufoorumeita, joissa aiheena voi olla esimerkiksi pedagogiikka, suhde vanhempiin tai yhteistyökumppaneihin.

Näissä tilaisuuksissa jokainen voi jakaa arjesta nousevia asioita, ilmiöitä, ongelmia, haasteita, ilonaiheita. Yhdessä sitten mietitään, mihin suuntaan yhteisöä kokonaisuutena viedään.

Johtajuus on pitkälle vuorovaikutusta, eritasoista ja eri suuntiin. Yksikön virallisen johtajan pitää keskustella

työntekijöiden kanssa, henkilöstön sekä keskenään että johtajan kanssa.

- Vain tätä kautta päästään toteuttamaan hyvää arkea. Silloin tosin erkaanutaan suomalaisesta sankarijohtajasta, joka tulee ja sanoo, että näin teette. En usko, että vanha malli toimii enää. Paras tulos saavutetaan vain henkilöstön sitoutumisen kautta.

Jaettu johtajuus kysyy uudenlaisia alaitaitoja, eikä yhdessä tekeminen ja yhteiseksi tekeminen välttämättä ole helppoa. Muutos ei tapahdu hetkessä. Kun uudenlainen malli siirretään arjen käytäntöihin, kuljettavana on pitkä tie.

- Päiväkodeissa on ihmisiä, jotka haluavat osallistua ja vaikuttaa asioihin, tuoda omat ehdotuksensa ja ajatuksensa esiin. Etenkin nuoremman polven välle tämä on aivan luontevaa. Toisaalta kentällä on porukkaa, joka aidosti kaipaa vanhaa johtamistyyliä. He kokevat työnteon helpommaksi, jos joku ilmoittaa, että nyt teet näin ja näin.

Innostus tarttuu

Uudistuksen läpivienti ja asennemaaperän muokkaaminen edellyttää johtajalta paljon.

Työyhteisössä, jossa on sopivasti vapautta ja vastuuta, on helppo toimia ja hengittää.

Hän tarvitsee hyviä vuorovaikutuksen ja viestinnän taitoja, pitkäjänteisyyttä ja kirkasta näkyä, mihin suuntaan halutaan mennä.

- Henkilöstöltä vaaditaan ymmärrystä ja valmiutta omien ajattelutapojen muuttamiseen, Eeva-Liisa Tiihonen summaa, ja sanoo, ettei prosessi koskaan ole valmis.

- Johtajuus perustuu suhteille, ja suhteet elävät koko ajan.

Päiväkodeissa oman haasteensa tuo henkilöstön vilkas vaihtuminen. Arki on monella tapaa muuttuvaista.

Jaettu johtajuus ei poista johtajan vastuuta tai ota häneltä jotakin pois, mutta antaa henkilöstölle mahdollisuuden vaikuttaa.

- Työntekijät jotka ovat lähteneet mukaan ja oivaltaneet, mistä on kyse, ovat lähes poikkeuksetta kokeneet asian hyväksi. He saavat käyttää omaa osaamispotentiaaliaan varhaiskasvatuksessa aivan eri tavalla kuin ennen.

Ensimmäisten innostujien esimerkiksi voi pikku hiljaa sytyttää hitaampia.

- Ihmisillä on monenlaisia tunteita ja kokemuksia. Pelko epäonnistumisesta voi myös olla esteenä uudenlaisten tapojen omaksumiselle. On helpompi ja turvallisempi tehdä niin kuin on aina tottunut, sen sijaan että oma työ joutuu tarkkailun alle ja yhteisesti arviotavaksi. Tällaiset huolet ovat kuitenkin turhia, koska muutoksen voi ottaa myös oppimiskokemuksena, Tiihonen kannustaa.

Sellaisessa työyhteisössä, jossa on sopivasti vapautta ja vastuuta, on help-

po toimia ja hengittää. Ihmisillä on paljon erilaista tietoa ja osaamista, ja on palkitsevaa, kun sitä saa jakaa. Tulee tunne, että olen tärkeä, merkittävä ja aidosti mukana rakentamassa yhteisöä.

Kolme maailmaa

Kireässä taloustilanteessa kovat leikkaukset ja säästötoimet iskevät myös varhaiskasvatukseen. Voisiko jaetulla johtajuudella helpottaa vaikeista ajoista selviämistä?

- Raflaavaa on tietysti vastata myöntävästi, mutta kyllä minä oikeasti uskon, että sillä on vaikutusta. Mistä päättämme säästää? Mitä kaikkea me voimme tehdä? Sillä on iso merkitys, kun näitä kysymyksiä mietitään yhdessä ja saadaan jokin yhteisöllinen linjaus. Yhdessä tavoitellaan laadukasta toimintaa, ja yhdessä mietitään myös sen taloudellisuutta, Eeva-Liisa Tiihonen sanoo.

Väitöstutkimukseensa Tiihonen on kerännyt kolme eri aineistoa. Hän on haastatellut päiväkotien henkilökuntaa ryhmähaastatteluina ja tiimit ovat kertoneet toiminnastaan. Lisäksi ihmiset ovat kirjoittaneet pieniä tarinoita arjestaan.

Matkalla tutkija on kohdannut kaksi vastakkaista maailmaa, ja se on jopa hieman yllättänyt.

- Jotkut haluavat, että talossa on johtaja, joka päättää ja muilta on turha kysellä. On tullut sellainen olo, että varhaiskasvatuksessa yhä on hierarkkista

johtamista, jota myös toivotaan. Tämä on mielenkiintoinen ilmiö, sillä jotenkin kuvittelin, ettei vanha kulttuuri näkyisi näin selvästi.

Joku haluaa jättäytyä turvallisesti johtajan selän taakse, ja ärsyyntyy tai harmistuu jaettuun johtajuuteen kuuluvista toimintatavoista. Hän saattaa ajatella, millä oikeudella tuo työtoveri tulee minua määräämään.

Sen toisen maailman väki taas pitää tärkeänä, että johtaja kuulee ja kuuntelee, ottaa alaisiltaan ajatuksia ja ideoita, joita myös toteutetaan yhdessä. Oikeastaan kentällä on kolmaskin maailma: häilyvä porukka, joka ei ota kantaa tai halua ilmaista mielipidettään. Tätä ryhmää ei kiinnostava vaikuttaminen, likempänä on asenne ”olen täällä vain töissä”.

Vallankäyttö nivoutuu tiiviisti Tiihosen tutkimukseen.

- Jos ajatellaan, että valta on johtajalla, joka määrää asiat ja pulinat pois, silloin valta tulee asemasta. Jaetussa johtajuudessa valta sen sijaan tulee arjen toiminnasta ja sitä on jokaisella. Se rakentuu ja syntyy käytettäessä, ja tarvittaessa se tulee ottaa. Tämä ei minusta ole uhka, vaan mieluummin mahdollisuus.

Tiihonen valaisee asiaa esimerkillä. Päiväkodin työntekijällä on neuvonpito jonkun lapsen vanhemman kanssa.

- Jos talossa on sovitut periaatteet ja selkeät rakenteet, työntekijä voi hoitaa asian loppuun asti. Sitä ei tarvitse siirtää kenellekään, vaan hän voi itse päättää. Näin jaettu johtajuus tuo arkeen myös joustavuutta. •

Oikeusministeriö Kuntamarkkinoilla 9.–10.9.2015 Kerros: 2, Osasto: S.10

9.9. Sähköiset demokratiapalvelut haltuun

Siirry kuntalaisten kuulemisessa nykyaikaan ja tule tutustumaan oikeusministeriön maksuttomiin demokratiapalveluihin Kuntamarkkinoille! Oikeusministeriön kehittämiä ja ylläpitämiä demokratiapalveluita ovat kansalaisaloite.fi, kuntalaisaloite.fi, lausuntopalvelu.fi, nuortenideat.fi ja otakantaa.fi.

www.demokratia.fi

10.9. Uusi yhdenvertaisuuslaki ja yhdenvertaisuuden edistäminen kunnissa

Uusi yhdenvertaisuuslaki astui voimaan vuoden 2015 alussa. Oikeusministeriön messuosastolla kuulet lakiuudistuksen merkityksestä kunnille sekä saat vinkkejä siitä, kuinka hyvä yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan. Tule sellaisena kuin olet!

www.yhdenvertaisuus.fi

Tärkeintä olisi lisätä
asukkaiden kuuntelua
ja vuorovaikutusta,
maantieteen professori
Ari Lehtinen sanoo.

Professori Ari Lehtinen perää kunnianhimoisempaa kaavoitusta:

TASAPAINOINEN KAUPUNKI

ei voi perustua pelkkään kiinteistönjalostukseen

Yhdyskuntien suunnittelun tulisi muuttua nykyistä läpinäkyvämmäksi ja kunnianhimoisemmaksi. Kaavoituksessa näkyy nyt liikaa vanhaa maestrosuunnittelun ideaa ja ylimielisyyttä, maantieteen professori Ari Lehtinen sanoo.

Köyhissä maissa se, jolla on rahaa, saa rakentaa melkein mitä vain ja minne vain. Demokratiassa on ainakin teoriassa toiset pelisäännöt.

Suomessa kuntien vahvinta valtaa on kaavoitusmonopoli. Kaavat ovat kuitenkin melkoista salatiedettä, jonka riimukirjoitus avautuu vain harvoille. Kaavapäätösten ja kaavamuutosten todellisia motiiveja voi vain arvailla.

Suunnittelu on jähmettynyttä eikä uutta luovaa.

- Kaavoitus on usein pelkkää kehityksen seuraamista. Esimerkiksi liikennevirtojen kasvun ennakoidaan jatkuvan samanlaisena vuosikymmenestä toiseen, Itä-Suomen yliopiston maantieteen professori **Ari Lehtinen** toteaa.

Vahva ja heikko kaavoittaja

Toisenlaista yhdyskuntasuunnittelua tavoitellaan Ari Lehtisen johtamassa *Symmetrinen kaupunki* -tutkimuksessa. Tavoitteena on asukkaiden osallistumisen lisääminen ja asukkaiden kuuleminen muutenkin kuin lausuntojen, muistutusten ja valitusten kautta.

- Kaavoittaja on heikko suhteessa kaupungin valtapiiriin ja liike-elämän vaikuttajiin, mutta vahva suhteessa asukkaisiin. Tärkeintä olisi lisätä asukkaiden kuuntelua ja vuorovaikutusta, Lehtinen kuvailee.

Kuuntelua tarvitaan, kun esimerkiksi pieni lähimetsikkö aiotaan kaataa muutamien omakotitonttien tieltä. Metsikkö voi olla lähitalon eläkeläiselle ainoa retkipaikka, jossa voi aistia luontoa. Vanhan metsän kokemus voi olla tärkeä kaupunkilaisellekin. Puisto istutuksineen ei ole yhtä elvyttävä

Asukas ei ole vain kuluttaja

Kaupunkilaiset arvostavat lähiluontoa ja moni haluaa puolustaa sitä rakentamisuhan edessä. Kaikista asukkaista ei kuitenkaan ole oman itsehallinnollisen yhdyskuntansa vaikuttajiksi.

jatkuu >

Suunnittelu on jähmettynyttä eikä uutta luovaa.

- Pitää hyväksyä se, että 90 prosenttia kaupungin asukkaista ei jaksa osallistua. Ei kiinnosta, ei ehdi tai kynnys on liian korkea. Kiinnostunut 10 prosenttia on kunnalle tärkeä voimavara, joka kannattaa ottaa mukaan kehittämiseen, Ari Lehtinen toteaa.

Hän on itsekin ollut kiinnostunut asukas ja toiminut muun muassa Joensuu-liikkeessä ja kohtuusliikkeessä. Niissä on nähty niin nuoria kuin aktiivisia eläkeläisiäkin.

Lehtinen kiittää maankäyttö- ja rakennuslakia, joka muistaa asukkaat. Käytäntö on sitten asia erikseen. Päätöksentekoon mennään liian usein ”patruunoiden ehdoilla”.

Rantakylästä tykätään

Suomalaisissa kaupungeissa uuden asenneaallon lähtötilanne on onneksi vielä hyvä. Joensuussa esimerkki on Rantakylän 10 000 asukkaan lähiöalue.

- Ihmiset tykkäävät asua Rantakylässä, koska ympärillä on upea luonto. Nyt pitäisi yhdessä miettiä, mitä tehdään alueen maineen korjaamiseksi, Ari Lehtinen toteaa.

Tasapuolinen kaupunki edellyttäisi, että Rantakylä saisi kaupungilta yhtä paljon huolenpitoa osakseen kuin Joensuun ruutukaavakeskusta. Molemmissa on yhtä paljon asukkaita. Huomiota ja euroja ei saisi panostaa vain keskustaan. •

teksti | Pirjo Tuusa kuva | Ari Hynynen

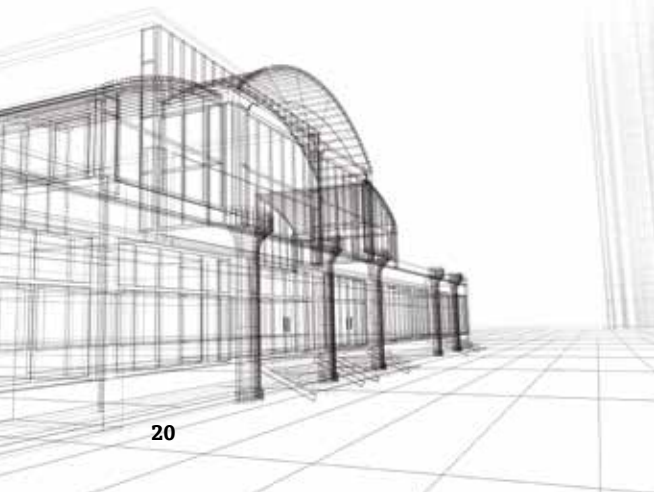
Olisiko kirjavampi inhimillisempää?

Kaavoituksessa tavoitellaan usein yhtenäistä näkymää. Monikerroksisuus ja ihmisen mittakaava kuitenkin miellyttävät silmää, sanoo yliopistonlehtori Ilkka Pyy.

YTT Ilkka Pyy tutkii maaseudun kuntakeskusten uudistamista *Symmetrinen kaupunki*-hankkeessa. Mäntyharjun ja Joensuuhun nykyisin kuuluvan Enon vertailukohteina ovat maaseutukeskukset Baltiassa ja Pohjoismaissa.

- Baltiassa näkyy paljon keskeneräistä, myös ränstyttyä rakennuksia. On runsaasti ihmisen mittakaavaa, mutta myös vanhaa neuvostomittakaavan mukaista rakennuskantaa. On paljon kerroksia, on kirjavampaa, Pyy vertaa.

Suomessa uutta rakennettaessa tuhotaan usein vanha, vaikka tilaa riittäisi molemmille. Varsinkin

taitoa

Palvelut kuntatoimijoille
hyvään taloudenpitoon ja
johtamiseen.

*Olemme kunta-alan suurin toimija, jolla
on vahva kokemus taloushallinnon
toimintatavoista.*

TUOTAMME kustannustehokkaita ja luotettavat
talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut. Hoidamme
puolestanne mm. laskutuksen, kirjanpidon, hankinnan,
perinnän, palkkahallinnon ja rekrytoinnin.

TUEMME kuntatoimijoiden johtamista ja
päätoksentekoa älykkäiden raporttien, laskelmien
ja analyysien avulla.

Olemme kuntatoimijoiden ja asukkaiden – siis
meidän kaikkien – yhteinen yritys. Tärkein
tavoittemme on löytää yhdessä ratkaisuja paremman
taloudenpidon varmistamiseksi.

Tehdään yhdessä hyvinvoivia kuntia!

omakotitalojen kattokaltevuuksia, kerroslukua ja vä-
ritystä säädellään.

Kaavoitus on suorastaan pelottavaa

Kaavoitus on virallista, ankan ammattimaista ja am-
mattikuntaista.

- Opiskelijani sanovat, että kaavoitus on suoras-
taan pelottavaa, maantieteilijä Ilkka Pyy toteaa.

Kaavoitusympyrät olisivat hänen mielestään
uudistamisen tarpeessa siinä kuin sote-piirroksetkin.

Hiekkakentälle piirtämään on päästettävä myös
asukkaat.

Näkökulmia riittää. Jos tutkitaan kaupunkia lasten
kulmasta, huomataan, että ympäristö ei saa olla liian
valmis ja suljettu. Keskenäisyys viehättää ja tutkit-
tavaa pitää olla.

- Nykyisin kaavoitus on äärimmäisen vanhanai-
kaista: se ei ole muuttunut vuosikymmeniin. Tarvetta
muutokseen olisi, koska asiantuntijatyypinen osaa-
minen ja asukkaiden osaaminen pitää oikeasti yhdis-
tää, Pyy toteaa.

Miten se tapahtuu, siihen yritetään löytää vasta-
uksia *Symmetrinen kaupunki*-tutkimuksessa. •

➔ *KAKS* tukee tutkimusta.

www.taitoa.fi

teksti | Pirjo Tuusa kuvat | Jarkko Böhm ja iStockphoto

SYMMETRINEN KAUPUNKI

tarvitsee hiljaisia luontosaarekkeita

Kaupunkilaisen keidas voi olla lähimetsikkö, jossa pääsee pakoon autojen ääniä ja voi nuuhkia puiden tuoksua. Tärkeimmäksi koettuun luontokohteeseen pääsee yleensä kävellessä kotiovelta, kertoo kaupunkiluonnon merkityksestä väitöskirjaa tekevä Merja Maukonen.

Merja Maukonen tutkimus on osa *Symmetrinen kaupunki* -hanketta, jossa tavoitellaan asukkaiden kuulemista kaavoituksessa nykyistä paremmin. Maukosta kiinnostaa kaupunkiluonnon merkitys asukkaiden hyvinvoinnille. Hän on tehnyt aiheesta jo pro gradu -työn.

Tutkija on väitöskirjatutkimuksessaan kävellyt kahdenkymmenen joensuulaisen 15–77 -vuotiaan lähiöasukkaan kanssa puolesta tunnista tuntiin talvella, keväällä ja kesällä. Edessä ovat vielä syyskävelyt. Tutkija kartoittaa asukkaiden mielenkiintoja ja syitä, miksi valitut luontoalueet koetaan tärkeinä ja voimaa antavina.

Kyselyformaatti ei ole tiukka, vaan keskusteluissa voidaan ajautua kävelijän ajatus- ja kokemusmaailmaan.

Lähikulmat ovat kaupunkilaisille omaa reviiriä. Niistä tunnistaa kodin.

- Suurin osa tärkeistä luontokohteista sijaitsee oman kodin lähellä. Ne ovat paikkoja, joissa pääsee vähän pakoon melulta ja kaupungin ääniltä, Merja Maukonen sanoo.

Lähihongikkoon hiihtämään

Talvella ihana paikka on esimerkiksi lähihongikko, jossa pääsee hiihtämään

kunnostetulle, lyhyelle ladulle.

Merja Maukonen kertoo joensuulaisesta paluumuuttajasta, joka totesi lähiladun olevan luksusta. Suksia ei tarvitse tunkea autoon, vaan ladulle pääsee kävellessä. Autojen äänet eivät ladulle juuri kuulu.

Maakuntakaupungin lähiladulla saa hiihtää rauhassa, toisin kuin pääkaupunkiseudulla, jossa on kilpailtava tilasta ärtysten ”sukkahousumiesten” kanssa.

Kevätluonnolla on omat ihanuutensa. Kävelyhaastattelut nuuhkivat kevään tuoksua ja huomasivat lintujen laulun, jota pidettiin tärkeimpänä kevään merkinä.

- Kuuloaistin merkitys on keskeinen luonnon kokemisessa. Hiljaisuus ja luonnon äänet rentouttavat ja rauhoittavat. Luontoon pyrkiminen on usein pakenemista kaupungin ääniltä. Myös ilman raikkaus mainitaan monesti, Merja Maukonen kuvailee.

Kesällä vesistöjen merkitys kasvaa. Kaupunkikävelyt suuntautuvat usein joen tai järven rantaan. Vaikeasti liikkuvalla tärkein kohde voi olla penkki, jossa saa tarkkailla vettä ja puita ja ympäröivää elämää rauhassa. Hyväkuntoinen sauvoa usean kilometrin lenkin pitkin rantoja.

Hoidettua puistoa ei koeta luonnoksi

Mikä on luontoa? Hyvin hoidettua puistoa ei koeta luontoalueeksi, mutta luonnon ei tarvitse olla koskema-

- Kuuloaistin merkitys on keskeinen luonnon kokemisessa. Hiljaisuus ja luonnon äänet rentouttavat ja rauhoittavat, kuvailee Merja Maukonen.

tonta suojelualuettakaan.

- Kun kaavoituksessa puhutaan kaupunkien vehreydestä ja viheralueista, siihen sisältyvät kadunvarsien puut ja pensaat ja torien kukkaistutukset. Asukkaat kokevat nämä kuitenkin enemmänkin koristeeksi kuin luonnoksi, Merja Maukonen toteaa.

Luonnoksi koetun alueen ei tarvitse olla aarniometsääkään. Lähiöstä ei usein löydy hillasuota, mutta maa-riankämmekkää kasvavan pikku kosteikon tai sinivuokkometsikön sieltä voi ehkä tavoittaa.

- Kodin lähellä sijaitsevat joutomaat ja metsänlänit koetaan luontoalueina, vaikka ne olisi kaavoitettu muuhun tarkoitukseen. Luonnontilaisuuden kokemus ratkaisee, tutkija sanoo.

Kevyesti hoidettu luonto koetaan usein miellyttävimpänä. Joensuus-

sa haastateltavat mainitsivat lähikoh- teiden ohella tärkeiksi luontoalueiksi Utran saaret ja Kuhasalon. Näissä ret- kikohteissa on jonkin verran raken- nelmia: laavut, nuotiopaikat ja pöytiä.

Joensuulaiset kävelijät arvioivat, että kaupungissa on riittävästi luon- toalueita. He olivat kuitenkin hieman huolestuneita ja pelkäsivät luonto- keitaiden määrän vähenevän.

Kierrelkää ja kuunnelkaa

Miten kaupunkilaisten luontokoke- mukset tulisi käytännössä ottaa huo- mioon kaavoituksessa? Sitä tutkija ei lähde neuvomaan, mutta toivoo kaa- voittajien kuuntelevan kansalaisia heidän omalla kielellään ja asukkai- den kokemasta lähtien.

- Kannattaisi kierrellä suunnit- telun kohteena olevalla alueella ja kuunnella, mitä mieltä ihmiset ovat,

Merja Maukonen suosittelee.

Luonnolla, metsillä ja hiljaisuu- den saarekkeilla, on tutkimusten mukaan myös terveydenhoidollinen merkitys. Luonto hoitaa ja parantaa myös kaupungeissa.

- Luonnossa olemisen ja kävele- minen poistaa stressiä. Luonto vaikuttaa ihmisen hermostoon ja fysiologiaan. Tutkimuskirjallisuudessa todetaan, että syljestä mitattu stressihormonien määrä väheni selvästi luonnossa ole- misen myötä, tutkija selvittää.

Luontoon pääsystä ei peritä pää- symaksuja, eikä luontohoidoista ker- ry voittoja. Kaupungille kuitenkin kaa- saantuu kapitaalia, jos sen asukkaat voivat paremmin ja pystyvät hoita- maan fysiikkaansa ja psyykeään lähi- metsikön ladulla ja poluilla. Penkke- jä ja rollaattoriväkeä unohtamatta. •

➔ *KAKS tulee tutuimmasta.*

VÄLITÄMME ENEMMÄN

Olemme täysin kotimainen terveys- ja hyvinvointipalveluihin erikoistunut kasvuyritys. Palveluihimme kuuluvat monipuoliset terveyspalvelut perusterveydenhuollosta erikoissairaanhoidon sekä varhaiskasvatuksen, kuntoutuksen, kotihoidon ja palveluasumisen palvelut eri asiakasryhmille.

Me Coronarialla haluamme tuottaa hyvinvointia ja edistää terveyttä kaikkialla Suomessa. Toimimme julkisen sairaanhoidon kumppanina ja rinnalla mm. Helsingissä Tilkan silmä-sairaalassa ja Dent Hammasklinikalla, Rovaniemellä osana Lapin keskussairaala ja Kainuussa osana Kainuun keskussairaala. Meidän avullamme Kuusamon kaupungin asukkaat saavat erikoissairaanhoidonsa lähipalveluna. Sillä, että välitämme enemmän, on merkitystä.

teksti | Markku Juusola kuvat | iStockphoto

"Reuna-alueilla puretaan, lakkautetaan ja keskitetään"

NUORISOTUTKIJAT LÄHTEVÄT KYLILLE

Sekä kunnat että nuorisotutkijat ovat unohtaneet yhden syrjäkylien väestöryhmän: nuorison. Tänä syksynä tilanne korjaantuu. Tutkijat menevät Itä-Suomen syrjäkylisiin nuorten pariin.

Unohdettu vähemmistö -hanke toteutuu Mikkelin ammattikorkeakoulun ja Itä-Suomen yliopiston yhteistyönä sekä Kunnallisalan kehittämissäätiön rahoituksella. Oppilaitokset ovat aiemminkin tutkineet syrjäkyliden arkea.

Mikkelin ammattikorkeakoulussa vastuutahona on nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia. Sillä on aluekehitystehtävä, jota tuleva tutkimus tukee hyvin.

- Taitaa olla viides yhteistyöhanke, Juvenian tutkimusjohtaja **Jussi Ronkainen** laskee.

Syrjäseutujen nuoret unohtuvat uusissa, suurissa liitoskunnissa. Liitosten myötä syrjäseutujen asukkaista tulee kaupunkilaisia. He näkyvät tilastoissa keskisuurten kaupunkien asukkaina, jotka nauttivat kaupunkimaisista palveluista.

Koska syrjäseutujen nuoria on

vähän, he katoavat suurkuntien tilastoihin. Liitoskunnissa olisi kuitenkin tärkeä tietää, mitä erityistarpeita reuna-alueiden nuorilla on.

Syrjäkylillä on jo opittu pitämään vanhuuden asuinympäristöinä. Esimerkiksi aluehallintovirastot arvioivat syrjäseutuja raportissaan muutama vuosi sitten erityisesti vanhusväestön näkökulmasta.

Tilastoja kyllä on, ja ne tarjoavat osin hälyttäviä lukuja, jotka liittyvät koulutuksen keskeyttämiseen, työttömyyteen tai sosiaalipalvelujen asiakkuuksiin. Emme kuitenkaan tiedä, miten nuoret itse kokevat asemansa.

jatkuu >

Myös nuorisotutkijat ovat tähän asti unohtaneet syrjäkylänuoret. Kun nuorisoa tutkitaan, heitä tutkitaan useimmiten siellä, missä heitä on paljon – kaupungeissa.

Sosiologien kielellä sanottuna syrjäseutujen nuoret elävät kaksiperiferiassa. Esimerkiksi itärajan lähellä sijaitsevat kunnat ovat periferiaa, reuna-alueita. Niiden sisällä on vielä harvaan asutua maaseutua, syrjäseutua, joka on periferian periferiaa.

Arjen maantiede tarkoittaa pitkiä matkoja

Itä-Suomen yliopistossa tutkimusta koordinoi yliopistonlehtori **Päivi Harinen**. Hän ja Jussi Ronkainen puhuvat paljon kilometreistä ja pitkistä etäisyyksistä.

Mitä syrjäkylänuorten koulunkäynti vaatii heiltä ja heidän perheiltään, jos lähimpiin oppilaitoksiin on 180 kilometrin edestäkainen matka? Mitä pitkä matka merkitsee työn, vapaa-ajan ja sosiaalisten suhteiden kannalta?

Yhteiset nuorisotilat puuttuvat, ja lähin kaveri saattaa asua usean kilometrin päässä. Koulupäivä voi kestää kahdeksan tuntia ja koulumatka neljä tuntia. Missä välissä ja miten yhteistä vapaa-aikaa eletään?

- Maaseudun nuoret haluavat harrastaa samanlaisia asioita kuin kaupunkinuoret, arvelee Jussi Ronkainen. Maaseudulla skeittiramppi saattaa rapistua nopeasti, koska nuoria on vähän ja matkat pitkiä.

Päivi Harinen sanoo, että syrjäkylänuoren pärjääminen riippuu usein perhetaustasta. Nuori

Reuna-alueilla puretaan, lakkautetaan ja keskitetään.

Vuonna 2010 17 - 24 -vuotiaista nuorista oli koulutuksen ulkopuolella:

• Joensuussa	5,6 %
• Ilomantsissa	16,3 %
• Sotkamossa	5,6 %
• Puolangalla	12,9 %

Nuorisotyöttömyysprosentti 2011

• Pohjois-Karjala	16,1 %
• Kainuussa	16,0 %
• koko Suomi	11,9 %

ULKOPUOLELLA OLEVIA NUORIA

Nuoria, jotka eivät ole töissä, työttöminä, koulutuksessa, eläkkeellä tai varusmiehinä vuonna 2008.

• koko Suomi	6 %
• Pohjanmaan	4 %
• Päijät-Häme	7 %
• Pohjois-Karjala	5 %
• Pohjois-Savo	6 %

(LÄHDE: KATSAUS ITÄSUOMALAISTEN NUORTEN JA AIKUISTEN HYVINVOINTIIN. ITÄ-SUOMEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUS. 2012)

ri on aikuisten armoilla. Jos vanhempien työajat joustavat ja autoja on kaksi, on nuorella aivan erilaiset mahdollisuudet harrastaa ja osallistua, kuin nuorella, joka on kaksi kertaa päivässä kulkevan linja-auton varassa.

Myös nuorten syrjäytymistä syrjäseudulla selvitetään. Syrjäytyminen on monitulkintainen käsite, mutta yksi kriteeri ja riskitekijä on tippuminen pois toisen asteen opinnoista. Syrjäytyneeksi voi määritellä nuoren, jolla ei ole koulutusta, ei opiskelupaikkaa eikä työpaikkaa.

Tilastot kertovat, että monet nuoret jatkavat kouluttamattomuuden ja työttömyyden perinnettä yli sukupolvien. Tätä perinnettä vahvistaa se, että työt ja koulut siir-

tyvät yhä kiivaammassa tahdissa etelän ja maakuntien kasvukeskuksiin. Reuna-alueilla puretaan, lakkautetaan ja keskitetään.

Harinen toivoo, että kun nuorille järjestetään harrastus- tai osallistumismahdollisuuksia, niissä otettaisiin huomioon myös kuljettamiseen liittyvät kulut.

Epävirallista kartoitusta taustatietona

Tutkimushankkeen pohjalla on jo taustatietoa, jota Itä-Suomen yliopiston tutkijat ovat keränneet vapaa-ajallaan. Epävirallisen hankkeen nimi on ollut *Reunamerkitöjä Hylkysyrjästä*.

Se on ollut Päivi Harisen sanoin tutkijoiden ”löysää kuljeskelyä” syrjäkylänuorten parissa.

Tutkijat etsivät
syrjäseutujen nuorten
omaa ääntä.

Ote on ollut hakevaa ja kartoittavaa. Kasvatustieteilijät, sosiologit ja historioitsijat ovat keränneet nuoriin liittyvää aineistoa. Se on nyt käynnistävän hankkeen taustalle.

Hylkysyrjä on kuvitteellinen paikkakunta, mutta oikea Hylkysyrjäkin on olemassa luovutetussa Karjalassa.

Tutkimus tarkastelee erityisesti sitä, saavatko nuoret niitä kunnallisia palveluja, joihin he ovat oikeutettuja. Entä pystyvätkö he osallistumaan nuorille tarkoitettuihin osallisuuden muotoihin?

Jussi Ronkainen ja Päivi Hارينen koordinoivat hanketta oman työn ohessa. Heidän lisäksi kaksi hankkeeseen palkattavaa tutkijaa seuraa 30 nuoren elämää ensi talvena Pohjois-Karjalan ja Kainuun syrjäkylillä. He tekevät elämänkerrallisia haastatteluja ja menevät mukaan paikkoihin, missä nuoret ovat. Tutkijat etsivät syrjäseutujen nuorten omaa ääntä.

- Tutkija menee mukaan esimerkiksi räntäsateisille koulumatkoille, konkretisoi Jussi Ronkainen.

Tutkimus tehdään seuduilla, joita aluemaantieteen käsitteistössä kutsutaan erittäin syrjäisiksi seuduiksi. Ne sijaitsevat 10–20 kilometrin päässä kirkonkyliltä.

- Sellaisia ovat esimerkiksi rajaseudun kylät ja Kainuun perimäiset kylä, kuvailee Ronkainen.

Tutkimuskohteiksi valitaan 5–6 kylää. Nimiä suojataan, koska kylillä ei ole kovin monta nuorta. Kylissä ei ole toisen asteen koulutusta, monissa ei edes peruskoulua.

Hankkeen on määrä valmistua ensi vuoden syksyllä. Valmis tutkimusraportti levitetään kuntiin. •

➔ KAKS tukee tutkimusta.

Asiakaslähtöistä moduulirakentamista

Kouvolassa toimiva Elementit-E on erikoistunut moduulirakenteisten puutlaelementtien rakentamiseen ja asentamiseen kokonaisvastuu-urakkana. Yhtiön tuotanto käsittää päiväkoteja, kouluja, hoivaitiloja sekä toimitila- ja majoitusrakennuksia teollisesti esivalmistettuina tehdastuotantona. Tällä toimintatavalla yhtiö on toimittanut mm. Veräjäpellon koulun Espooseen, Lehvätien päiväkodin Kouvolaan ja Torkonkartanon ryhmäkodit Akaaseen.

Toimitusjohtaja Veli Hyryläisen mukaan yksi keskeisiä yhtiön toimintatavan etuja on nopeus, oikea-aikaisuus sekä yhden toimijan kokonaisvastuu tilaajalle. - Me valmistamme moduulielementit tehdastiloissa sisustusta ja talotekniikkaa myöten valmiiksi. Varsinaisen asennuksen ja viimeistelyn teemme itse tontilla. KVR toimituksessa ei ole urakkarajoja, kun yksi toimija vastaa kokonaisuudesta.

-KVR-rakentamiseen perustuva toimintatapamme sopii hyvin tähän aikaan kun kuntatalous on tiukoilla. Kuntarahoituksen myöntämä leasing-rahoitus mahdollistaa hankintamallin, jolla hanke voidaan toteuttaa nopeasti ja tehokkaasti. Myös kustannukset pysyvät kurissa kun korko on alhainen, sanoo Hyryläinen.

Hyryläinen pitää rakentamisen laatukseskustelua vakavana hälytyksenä, johon rakentamisen toimialan pitää reagoida asian vaatimalla tavalla. - Onhan se hirveä tilanne, kun sisäilman takia tulee kouluihin ja päiväkoteihin käyttökieltoja. Varmistamme kokonaistoimituksella rakentamisen kuivaketjun 100 prosenttisesti alusta loppuun, muistuttaa Hyryläinen. Meidän rakennuksissa ei

kosteusongelmia ole.

Suurmoduulirakennuksissa on kyse yhdestä rungosta, jota voidaan soveltaa yksi- tai kaksikerroksisena koulu-, päiväkot- tai palvelutalokäyttöön. - Meillä tehtävä suunnittelu lähtee aina asiakkaan tarpeista ja rakennus toteutetaan tilatarpeen ja asiakkaan toivomusten mukaan.

Useita koulurakennuksia toimittaneessa Elementit-E-yhtiössä on kehitetty nykypäivän vaatimukset täyttävä oppimisympäristö, joka rakennuksena on joko pysyvä ja siirtokelpoinen. -Toteutamme rakennukset aina pysyvän rakennuksen määräysten mukaisesti vaikka ne ovat samalla siirtokelpoisia. Voimme toimittaa nopeita muuntokelpoisia tilaratkaisuja, joita toivotaan varsinkin julkisessa rakentamisessa, huomauttaa Hyryläinen.

-Olemme edistämässä myös ympäristöystävällisten rakennusten tuloa Suomeen. Meillä on valmiudet toteuttaa kotimaisen Joutsen-merkin kriteerit kaikilta osiltaan täyttävä päiväkoti jo nyt. Odotammekin että Joutsen-merkin kriteerit luonnonmukaisiin materiaaleihin perustuvasta rakentamisesta kattavat lähitulevaisuudessa kaikki julkisen rakentamisen kohteet päiväkodista kouluihin ja palvelutaloihin. Olen vakuuttunut siitä, että ympäristöystävällinen rakentaminen on tulevaisuuden rakentamista ja siitä tulee kunnille myönteinen imago- ja vetovoimatekijä, kuvailee Hyryläinen.

VÄITÖSTUTKIMUKSESTA ANALYYTTISIÄ TYÖKALUJA AJATTELUN APUVÄLINEEKSI

Inga Nyholm

Merja Ojala

Kunta-alalla väitöskirjansa tehneet kaipaavat lisää vuoropuhelua hallinnon ja kuntatutkijoiden kesken. Keinoina voisivat olla keskustelufoorumit ja virkamiesvaihto kuntien ja tutkimuslaitosten välillä.

Valtiovarainministeriön neuvotteleva virkamies **Inga Nyholm** sai väitöstudiumin vuonna 2008. Hän tutki kuntien keskihoitoa kuntamuutoksen näkökulmasta ja kokijana.

Nyholmin vastuualueisiin VM:n kunta- ja aluehallinto-osastolla ovat kuuluneet muun muassa kuntademokratia ja metropolipolitiikka.

Inga Nyholm kertoo, että väitöstudiumista on ollut paljon hyötyä nykyisten työtehtävien kannalta. Hän sai tutkimuksen maailmasta analyyttisiä työkaluja ajattelun apuvälineiksi. Ne auttavat ymmärtämään laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti kunta-alan kehitystä.

Mitä analyyttiset työkalut tarkoittavat?

- Ymmärrän esimerkiksi paremmin syy-seuraussuhteita hallinnon uudistuksissa. Pystyn tarkastelemaan laajasti, miten uudistukset vaikuttavat. Toivon, että se näkyy hankkeiden valmistelun laadussa.

Kunta- ja aluehallintoyksikkö tekee paljon yhteistyötä kuntatutkijoiden kanssa. Heitä kutsutaan esi-

jatkun >

Mikko Komulainen

merkiksi ministeriön työryhmiin asiantuntijoiksi. Oma kosketuspinta tiedemaailmaan auttaa Nyholmia keskusteluissa tutkijoiden kanssa.

Hän on ollut jonkin verran mukana tiedeyhteisössä väitöskirjan jälkeenkin. Hän on kuntajohtamisen dosentti Tampereen yliopistossa. Nyholm on kirjoittanut artikkeleita ja osallistunut tutkimushankkeisiin. Niissä hän on muun muassa tutkinut, miten kuntien yhteistyö Pohjoismaissa on vaikuttanut demokratiaan, ja miksi metropolihallintomallit ovat erilaisia eri maissa.

Nyholm kaipaa systemaattista yhteistyötä julkisen hallinnon ja kun-

tatutkimuksen välille. Se ei ole helppoa, koska tieteen ja hallinnon rytmit eivät kulje tasatahtia.

- Kunnissa ja valtiolla päätöksenteon sykli on nopeutunut. Laadukasta tutkimusta puolestaan ei synny hetkessä.

Ulkoistamisen käsitteet selkeiksi

Mikko Komulainen on nykyään Lahden sosiaali- ja terveystoimen toimialan johtaja. Hän väitteli kunnallisoikeuden tohtoriksi Tampereen yliopistossa vuonna 2010. Aiheena oli ulkoistaminen kunnissa. Väitös käsitteli myös palvelujen järjestämisen ja tuottamisen ongelmakenttää.

Aihe löytyi aikoinaan Askolan kunnasta, jota Komulainen johti 2000-luvun alkupuolella. Askolassa ja muualla mietittiin tuolloin palvelujen tuottamistapojen vaihtoehtoja. Hän huomasi, että yksityistämisen, ulkoistamisen ja ostopalvelujen käsit-

teet sekoitettiin. Myös niihin liittyvät oikeudelliset vastuut olivat epäselviä. Ennakkotapauksia oli vähän.

- Kenttä oli yllättävän haastava. Tutkittua tietoa oli hyvin vähän, Komulainen muotoilee nyt.

Käsitteet sekoittuvat edelleen. Erityisesti julkisessa keskustelussa käsitteitä ymmärretään väärin.

Mikko Komulainen on myös huomannut, että aihe jakaa voimallisesti mielipiteitä.

Väitöstutkimuksen tuoman tietämyksen myötä toimialajohtajasta on tullut yksityistämisen ja ulkoistamiseen liittyvien oikeudellisten pulmien asiantuntija. Myöhemmin skaala on laajentunut järjestämisen, tuottamisen ja toimintamallien tuntemukseen. Häntä pyydetään jatkuvasti luennoimaan näistä aiheista. Toukokuussa hän luennoi Tampereen yliopiston opiskelijoille ja kesäkuussa FCG:n hankinta- ja logistiikkapäivien vieraille.

- Ulkoistamisen prosessi saattaa

Inga Nyholm kaipaa systemaattista yhteistyötä julkisen hallinnon ja kuntatutkimuksen välille.

"Kunnan johtaminen muuttuu palvelutuotannon ja liiketoiminnan johtamisen suuntaan."

kestää 4 – 5, jopa kymmenen vuotta, Komulainen muistuttaa.

Hänellä on mielessään pitkä lista väitöskirjaansa liittyviä jatkotutkimuksen aiheita. Sopimus- ja siviilioikeudellisia asioita pitäisi tutkia laajemmin. Ulkoistamisten johtamisessa ja niiden taloudellisissa vaikutuksissa on paljon selvitettävää. Kunnan johtaminen muuttuu palvelutuotannon ja liiketoiminnan johtamisen suuntaan.

Mikko Komulainen ehdottaa, että kunta-alalla väitelleet voisivat perustaa oman foorumin, jossa tiedontarpeet välittyisivät nykyistä

jouhevammin. Hän pitää kunta-alan haasteita niin valtavina, että tutkitua tietoa tarvitaan lisää.

- Yliopistot ovat osin vähän kankeita. Toisaalta parhaat asiantuntijat ovat siellä. Asiantuntijoita pitäisi saada ketterästi ja laajasti yhteisten pöytien ääreen miettimään, miten kunnat selviävät talouden haasteista.

Palvelutarpeiden arviointi tuo säästöjä

Oulun sosiaalijohtaja **Arja Heikkinen** väitteli Jyväskylän yliopistossa viime vuonna. Hän tutki vaikeiden mielenterveyshäiriöiden tarpeenmukaista hoitoa Kainuussa vuosina 2004-2005.

Tulokset voi tiivistää siten, että potilaiden elämäntilanne ja hoidon

jatkuen >

Arja Heikkinen

Päiväkodin tarve?

Toimivaksi suunniteltu. Pitkäikäiseksi rakennettu. Aina vahva laatulupaus sekä kilpailukykyinen hinta. Siksi Lapti rakentaa tänäkin vuonna 2000 päiväkotipaikkaa.

LAPTI
100%
VASTUURAKENTAMINEN

Olemme mukana Kuntamarkkinoilla!
Tule tutustumaan:
osasto 2.04.

Kysy lisää!

Kerromme miten voit saada esimerkiksi 4-ryhmäisen 72 lapsen päiväkodin vain miljoonalla eurolla!

Ota yhteyttä:
myyntipäällikkö
Jorma Koskelo,
puh. 040 531 3833 tai
jorma.koskelo@lapti.fi

”Myös kaupunkien pitäisi tehdä ja tilata sote-alan tieteellistä tutkimusta.”

tarve kannattaa arvioida perusteellisesti ja omaiset pitää ottaa hoitoon mukaan alusta asti. Sillä tavalla moniongelmaiset potilaat voivat paremmin – ja sivuvaikutuksena kunta säästää rahaa.

Tutkimuksessa käytettiin elämäntietoa, jolla voidaan seurata potilaiden tilanteen muutoksia. Mittaria voi käyttää myös uuden sosiaalihuoltolain mukaisessa palvelutarpeen arvioinnissa. Tiedot pysyvät ajan tasalla, vaikka henkilökunta vaihtuu.

Oman työn kehittäminen tutkijan näkökulmasta on Arja Heikkiselle elämäntapa. Oma tutkijakokemus on kannustanut tutkimaan myös nykyisessä työssä Oulussa.

Kaupunki teki viime keväänä haastattelututkimuksen, jossa kartoitettiin alle 24-vuotiaiden tulottomien nuorisososiaalityön asiakkaiden tarpeita. Haastattelut tehtiin keväällä, ja tulokset analysoidaan tänä syksynä. Laaja joukko sosiaalityöntekijöitä ja -ohjaajia sekä ammattikorkeakoulun opiskelijoita keräsi aineistoa.

- Palvelutarpeiden arviointi on tärkeää, Heikkinen painottaa tutkimuskemustensa perusteella.

Arviointi ehkäisee ennalta asiakkaan epäinhimillistä pompottelua luukulta toiselle. Se myös säästää kunnan sote-menoja. Usein pieni, mutta moniongelmainen joukko sote-palvelujen asiakkaista vie leijonan osan sote-menoista.

Heikkinen toivoo lisää asiakaslähteisistä tutkimusta. Myös kaupunkien pitäisi tehdä ja tilata sote-alan tieteellistä tutkimusta. Tähän asti se on jäänyt pitkälti sairaaloiden harteille. Toisaalta hän toivoo myös laajoja valtakunnallisia tutkimushankkeita, jotka toisivat esille alueellisia eroja.

Palkinto rohkaisi tutkijaksi

Kunnallissalan kehittämissäätiö KAKS

myönsi vuonna 2011 nuoren kuntatutkijan tunnustuspalkinnon **Johanna Kalliolle**. Hän teki sosiaalipolitiikan väitöstudiumin Turun yliopistoon otsikolla ”Hyvinvointipalvelujärjestelmän muutos ja suomalaisten mielipiteet 1996 – 2006”.

- Palkinnon saaminen rohkaisi jatkaa tutkijan työtä, Kallio muistelee nyt.

Johanna Kallion tutkimus paljasti, että hyvinvointivalttiolla on laaja tuki kaikissa väestöryhmissä. Vastaajat kritisoivat palveluiden siirtämistä markkinoille, ja he olivat huolissaan kunnallisten vanhuspalvelujen riittävydestä. Tutkimuksen perusteella palvelujen järjestämisen kehitys ja kuntalaisten mielipiteet kulkivat eri suuntiin vuosina 1996 – 2006.

Kallion väitöskirja sopi hyvin yli-

opisto-opetukseen. Siitä tai sen osista tuli sosiaali- ja terveystieteiden tentti- ja pääsykoemateriaalia.

- Yllätyin, kuinka paljon sitä ladattiin Kelan sivuilta, kertoo Kallio.

Kela julkaisi väitöskirjan julkaisusarjassaan. Kallio on myös luennoinut aiheesta sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan opiskelijoille.

Nyt Johanna Kallio on erikoistutkijana mukana Turun yliopiston hankkeessa, joka tutkii sosiaalista liikkuvuutta ja siihen liittyvää kompensointia. Tutkijat selvittävät esimerkiksi, miten perheet kompensoivat irtisanomisen tai kuoleman kaltaisia menetyksiä ja muutoksia.

Johanna Kallio on myös mukana Turun kaupungin rahoittamassa tutkimuksessa, joka tarkastelee nuorten aikuisten kasautuvaa huono-osaisuutta. •

Johanna Kallio

Elina Tamminen

Aki Roukala

Miki Liukkonen
kirjailija

No mitäs nyt?

SE ON SIIS TOTTA: huhtikuu on kuukausista julmin. Ainakin eräällä tavalla.

En muista mitä tein ja istuinko vaiko kävelin, mutta huhtikuu se oli kun Kalevasa kerrottiin, että Stockmann sulkee Oulun tavaratalon viimeistään vuoden 2017 alussa. Neuvottelut Oulun tavaratalon uudesta vuokrasopimuksesta päättyivät tuloksettomina.

No niin, mitäs nyt?

Minun on vaikea selittää suhdettani Oulun Stockmanniin. Kyseessä on kuitenkin yksi niistä kolmesta rakennuksesta, joissa täällä ylipäänsä käyn: on oma asunto jossa nukun, on Café Kuluma jossa teen töitä ja sitten on ”Stocka”, josta olen ostanut kaiken mitä on ollut tarvis noin vuodesta 2009 lähtien, kun minulla ensimmäistä kertaa oli rahaa. Silloin, jos oikein muistan, ostin MacBook Pro:n, jolla tätä juttua paraikaa kirjoitan. Mutta mitä minä teen nyt, kun yksi sivu pyhästä kolminaisuudesta kannetaan sateessa vek? Aika neuroottista, mutta muissa kaupoissa tunnelma ei ole sitä luokkaa mitä Oulun Stockmannilla. Kyse ei ole tavaroista, kuluttamisesta *per se*, vaan rutiinista, sijaitseehan Stockmann kotini ja Kuluman välissä (eli oikeastaan kyse ei ole kolminaisuudesta vaan rutiinin lineaarista...). Käyn Stockmannilla päivittäin, ja harvoin edes ostan mitään. Kunhan seisoksen jossain, saatan näprätä Akateemisessa jotain nidettä ja huutaa: ”Hei! Paljonks tää maksaa?” Tuntuu että vuonna 2017 minua odottaa eräänlainen siirtymäriitti. Minusta saattaa tulla ns. ”Anttila-ihminen”, minun hiukseni vaalenevat ja minä innostun avokadoista ja pistaaseista, mistä sitä tietää? Sitä paitsi, olen pannut merkille, että nyt kun Stockmannin sielu irtaantuu oululaisesta maaperästä alennuskuponki alennuskupongilta, on keskusta alkanut täytyä järjettömällä sumalla kenkäliikkeitä. Mitä tämä tarkoittaa? Kuinka monta kenkäliikettä tarvitaan korvaamaan Stockmann? Ja ah, niitä ”Hulluja päiviä”, keltaisia villkuttavia kummituksia (vai banaanejako ne on?), jotka olivat niin hyvä tekosyy jäädä kotiin katsomaan Simpsonsia!

Mieleen tulee tarina: vuonna 2012 kun toinen runokokoelmani *Elisabet* ilmestyi, poikesin jännityksestä höperönä Akateemiseen katsomaan, miltä opus näyttää hyllyllä. Hetken teosta vilkuiltuani Akateemisen myyjä tuli luokseni ja sanoi: ”Tuota teosta voin suositella. Se on aika hyvä.” Katsoin myyjää hämilläni ja sanoin: ”Äh, en mä tätä osta. En voi sietää sitä tyyppiä!”

VAIKUTTAVUUS ON ARVOKYSYMYYS

Olisi epäeettistä olla ajattelematta taloudellisesti ja pyrkimättä tehokkuuteen, arvioi tutkija Iiris Riippa.

Kauppatieteiden maisteri **Iiris Riippa** päätyi terveydenhuollon kysymysten pariin opiskellessaan tuotantotaloutta Lappeenrannassa. Nyt väitöskirja sähköisestä asioinnista ja potilaan omahoitoa tukevien interventioiden arvioinnista on viittä vaille valmis Aalto-yliopistoon.

Diplomi-insinööri Riippa on mukana myös Kunnallissalan kehittämissäätiön rahoittamassa sote-hankkeessa. Väitöstyössään hän tarkastelee asioita asiakasrajapinnassa, sairaanhoitopiirien taloutta selvittävissä projektissa makrotasolla.

- Keskeistä on vertaiskehittäminen. Kun tiedetään muiden tekemiset, voidaan verrata niihin ja sen mukaan kehittää omaa toimintaa. Selvää on, ettei terveydenhuollon kustannuksia ole varaa entiseen tapaan kasvattaa.

Terveystaloustieteessä puhutaan usein kustannusvaikuttavuudesta eli kuinka paljon jokin hoito, toimenpide tai toimintatapa maksaa, ja paljonko se tuottaa terveyttä ja hyvinvointia.

- Vaikuttavuus on aina arvokysymys. Mikä ylipäätään on hyvinvointia tai terveyttä? Onko se jotakin mitattavissa olevaa vai voisiko se olla vaikkapa onnellisuutta?

Asiakaskeskeisyys on nouseva trendi. Terveydenhuollon tuloksia ar-

vioidaan yhä enemmän potilaan näkökulmasta.

Potilaan vapaus valita hoitopaikansa voi pitkällä aikavälillä heijastua sairaanhoitopiirien toimintaan ja talouteen. Riipan mielestä nyt on syytä tarkkaan seurata, minkä perässä ihmiset ovat valmiita matkustamaan. Se täytyy ottaa huomioon järjestelmien suunnittelussa ja arvioinnissa.

- Määrät eivät vielä makrotasolla näy, vaikutus saattaa tulla hitaasti. Tiettyjen palvelujen on tulevaisuudessakin oltava fyysisesti lähellä, mutta on paljon sellaista, mitä muun muassa sähköisen asioinnin kautta on mahdollista keskittää. Jo nyt HUS tarjoaa nettiterapiaa koko maahan, ja uudenlainen mielenterveyspalvelu on lähtenyt ilmeisen hyvin käyntiin.

Iiris Riippa korostaa, kuinka koko systeemi syntyy yhdessä.

- Myös asiakas täytyy ottaa mukaan suunnitteluun. Omilla valinnoillaan ja toimillaan hän on potilaana tekemässä hoidosta hyvää tai huonoa, kustannustehokasta tai -tehotonta. Päättäjien ja tutkijoiden puolestaan pitää tiedottaa ihmisille asioista, jotka liittyvät hoidon tuloksiin, vaikuttavuuteen ja myös kustannuksiin. Nyt on avoimen keskustelun aika. •

➔ *KAKS tukee tutkimusta.*

TUTKIMUKSEN KAKSILLE TOTEUTTI TNS GALLUP OY.

KUN JULKINEN TERVEYDENHUOLTO TARVITSEE KUMPPANIA

Terveystalo toimii palveluntuottajana kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen osa- ja kokonaisluotoituksissa sekä tarjoaa julkiselle sektorille mm. työterveys-, erikoissairaanhoidon ja kuvantamisen palveluja.

Tuotamme julkiselle sektorille noin 25 000 magneettikuvausta vuodessa ja lähes 75 % Suomen rintasyöpäseulonnoista. Huolehdimme kuntien henkilöstön työterveydestä useissa kunnissa. Vuoden 2015 alusta lähtien olemme tuottaneet Rantasalmen kunnan kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut sekä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirille silmäklinikan silmälääkäri-palvelut mukaan lukien leikkaustoiminnan.

Haemme ratkaisumallit yhdessä kuntien kanssa hyödyntäen myös paikallisten yritysten tuottamia palveluja. Valtakunnallisen palveluverkostomme sekä liikkuvien terveyspalvelujen ja etäratkaisujen avulla voimme tuottaa palvelut lähellä asiakasta.

Ota yhteyttä niin kerromme lisää.

Markku Suokas, puh. 050 502 0250, markku.suokas@terveystalo.com

Anne Mykkänen, puh. 040 568 6939, anne.mykkanen@terveystalo.com

Terveystalo

lopuksi väitän

Eeva-Liisa Hynynen kuva | Merja Ojala

Lapselta otettu euro on tulevaisuuden velkaa

”Väitän, että lapselta otettu euro on tulevaisuuden velkaa, lapseen satsattu ennaltaehkäisevä euro tulee takaisin – ja perhe, joka oppii arjen hallintaa ja taitoja, on vahvempi perhe.

Ennaltaehkäisevä, osallistava, arjen taitoja vahvistava neuvonta nuorten ja lapsiperheiden parissa luo uskoa tulevaisuuteen, tukee hyvinvointia ja vahvistaa jaksamista sekä uskoa omaan pärjäämiseen. Arjen taidot ja rytmit opitaan kotona. Kuntien kannattaa tehdä yhteistyötä myös kotitalousneuvontajärjestöjen kanssa, koska hyvinvoivat kansalaiset tuovat kunnalle säästöjä.”

Marianne Heikkilä

Marttaliitto, toiminnanjohtaja,
Martat-lehden päätoimittaja
marianne.heikkila@martat.fi

► Intä vastaan
TAI peesaa
www.kaks.fi

